БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 147 (3885). | Сешанба, 30 июль 1968 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЁШЛАР ВА СТУДЕНТЛАРНИНГ „БИРДАМЛИК, ТИНЧЛИК ВА ДЎСТЛИК УЧУН“ IX ЖАҲОН ФЕСТИВАЛИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

СОФИЯ шаҳри.

Азиз дўстлар!

Сизларни, барча қитъалардаги демократик ёшлар ва студентларнинг бирдамлик, тинчлик ва дўстлик байроқлари остида социалистик Болгария пойтахтига тўпланган вакилларини самимий табриклаймиз.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, Совет ҳукумати, бутун совет халқи IX жаҳон фестивалини барча мамлакатларнинг ёшлари ҳаётидаги катта воқеа деб ҳисоблайдилар. Фестиваль мақсадлари ёш авлоднинг туб манфаатларига, ёш авлоднинг барча кучларини империализм ва урушга қарши эркинлик, социал тараққиёт ва миллий озодлик учун, мустамлакачиликка ва янги мустамлакачиликка қарши, демократия ва ёшлар ҳуқуқи учун курашга янада жипслаштириш вазифаларига мос бўлиб тушади.

Реакция ва уруш кучларига қарши актив кураш олиб бораётганлар сафида ёш авлод ўз оталари ва акалари изидан бораётганлигини кўриш қувончлидир. Биз ёшларга уларнинг революцион, яратувчилик кучларига, уларнинг битмас-туганмас куч ғайрати ва барча янги илғор нарсаларга бўлган интилишига ишонамиз. Биз совет ёшларини порлоқ келажак учун курашда кекса авлодларнинг муносиб ўринбосарлари деб ҳисоблаймиз. Совет йигит ва қизлари коммунистик жамиятнинг актив қурувчилари ва эътиқодли интернационалистлар бўлиб, партиямиз ва халқимиз томонидан бошқа мамлакатларнинг халқлари билан қардошларча дўстлик ҳамда барча революцион, озодлик ва тинчликсевар кучлар билан жанговар бирдамлик руҳида тарбиялангандирлар.

Ленинча ташқи сиёсат принципларига содиқ бўлган Совет Иттифоқи империализм агрессив кучларининг найрангларига қарши, унинг халқлар озодлиги ва мустақиллигига қилаётган тажовузларига қарши, мустамлакачилик қолдиқларини тугатиш учун, мамлакатлар ўртасида тинч муносабатларни мустаҳкамлаш учун қатъий ва изчиллик билан кураш олиб бормоқда. Бу сиёсат барча меҳнаткашларнинг, халқлар ва ёшларнинг манфаатларига мос бўлиб тушади.

Сизнинг фестивалингиз ўтаётган давр барча софдил кишилардан алоҳида хушёрлик кўрсатишини, тинчлик ва тараққиёт тақдири учун ҳар бир кишининг бевосита масъулият ҳиссини сезишини, урушқоқ империалистик доираларнинг хатарли авантюристик йўлига қарши биргаликда астойдил ҳаракат қилишларини талаб этади.

Тўққизинчи жаҳон фестивали ёшларнинг Америка агрессорларига қарши мардона курашаётган вьетнамлик ватанпарварларни қўллаб-қувватлашида қудратли омил бўлиши лозим. Фестиваль ҳаракати вьетнам халқининг қаҳрамонона кураши билан, озодлик ва мустақиллик учун ўз муқаддас ҳуқуқларини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган бошқа халқларнинг кураши билан кенг бирдамлик ҳаракатига қўшилаверсин.

Фестивалнинг қизғин мунозаралари ва самимий суҳбатларида, ижодий конкурслар ва спорт мусобақалари давомида, ёшлик завқ-шавқи вазиятида сизларнинг жанговар дўстлигингиз ва жипслигингиз янада кўпроқ мустаҳкамланишига аминмиз.

Жаҳондаги демократик ёшлар ва студентлар бирлиги ҳамда бирдамлигининг ана шу янги ёрқин намойишида сиз, азиз ёш дўстларга тўла муваффақият тилаймиз.

Л. БРЕЖНЕВ,
Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари.

А. КОСИГИН,
ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

ҒЎЗА ПАРВАРИШИНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

Тожикистон ССР ўзаро текшириш бригадаси раҳбари А. Н. МАҚСУМОВ, Туркманистон ССР ўзаро текшириш бригадаси раҳбари Б. А. АННАНИЁЗОВ, Озарбайжон ССР ўзаро текшириш бригадаси раҳбари Т. А. АБДУЛРАГИМОВ, Қозоғистон ССР ўзаро текшириш бригадаси раҳбари А. БЕРДАЛИН ўртоқларнинг республика колхоз ва совхозларида ғўза парваришининг аҳволи тўғрисидаги ахборотларини эшитиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети таъкидлайдики, қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ноқулай об-ҳаво шароитлари оқибатида рўй берган табиат қийинчиликларини ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан енгиб, мўл ҳосил тўплаш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтирмоқдалар, беш йилликнинг учинчи йилида давлатга камида 4 миллион 100 минг тонна пахта етказиб бериш юзасидан ўз устларига олган социалистик мажбуриятларини бажариш учун астойдил курашмоқдалар.

Шу билан бирга қардош республикаларнинг ўзаро текшириш бригадалари республикадаги бир қатор колхоз ва совхозларда ғўза парваришида кўпгина камчиликларни аниқладилар ва агротехника қоидаларининг бузилаётганлигини айтдилар. Шунинг оқибатида мазкур хўжаликларда ғўза ривожланишдан кечикмоқда. Суғориш қатор ораларини ишлаш билан боғлаб олиб борилмаётир, бостириб суғориш, ёки ғўзани чанқатиб қўйиш фактлари содир бўлмоқда. Натижада ҳосил тугунчаларининг тўкилиб кетиш ҳоллари рўй бермоқда. Экиннинг бир қисми бегона ўтлардан тозаланмаган, ғўзалар яхши ривожланмаётир.

Бир қатор хўжаликларда ғўзалар қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кимёвий усулда ишланмаётир, трактор ва қўл билан қатор оралари ишланганида кўчатлар нобуд қилинмоқда, азот билан озиқлантириш, ғўзани чеканка қилиш кечиктирилмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бир қатор областлар ва районларда партия, совет ва хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ва партия ташкилотлари ҳосил тўплаш учун ҳал қилувчи паллада ташкилий ишларни бўшаштириб юборганликларини сира йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол деб ҳисоблайди. Шунинг натижасида ғўза парвариши суръати анча сусайиб кетди.

Ўзаро текшириш бригадалари чорвачиликда, шунингдек, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа тармоқларида ҳам жиддий камчиликлар борлигини таъкидладилар. Бир қатор колхоз ва совхозларда шоли, маккажўхори, беда, сабзавот-полиз экинлари ва бошқа экинлар парваришига етарли эътибор берилмаётир.

Дағал хашак запасини кўпайтириш учун бу йилги имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланилмаётир, беда ўрими ва силос бостириш қониқарли эмас.

Ҳамма жойда ҳам колхозчиларга ва совхозларнинг ишчиларига уларнинг юксак унум билан меҳнат қилишлари ва нормал дам олишлари учун зарур маданий-маиший шароитлар яратиб берилгани йўқ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область ва район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ва район ижроия комитетларига, қишлоқ хўжалик органларига, колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига ғўза парваришида ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа соҳаларида ўзаро текшириш бригадалари томонидан аниқланган жиддий камчиликларни тезроқ тугатиш учун зудлик билан барча чораларни кўришни топширди. Бу йилги шароитда август мўл ҳосил учун курашда ҳал қилувчи ой эканлиги ҳисобга олиниб, август ойи ҳосил тўплаш ойи, деб эълон қилинди.

Республика қишлоқ хўжалик министрлигига, Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига, «Узсельхозтехника» бирлашмаси ва унинг жойлардаги органларига, область ва район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ва район ижроия комитетларига, колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига ривожланишдан кечикаётган ғўзаларни яхши ривожланган ғўзалар қаторига тезроқ етказиб олиш, олинган мажбуриятнинг ҳар бир бригада, бўлим, колхоз ва совхоз томонидан бажарилишини таъминлаш учун барча моддий-техника ва меҳнат ресурсларини сафарбар этиш ва ишга солиш топширилди.

Қишлоқ хўжалик экинларининг ўз вақтида ва сифатли парвариш қилинишн устидан доимий назорат ўрнатиш, сув, техника ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишга эришиш зарур. Ана шу тадбирларни амалга оширишда бригадаларга ўз вақтида ва малакали ёрдам кўрсатиб туриш керак.

Шоли, маккажўхори, беда, сабзавот-полиз ва бошқа экинларни парвариш қилишни кучайтириш учун қўшимча тадбирлар белгилаш, шунингдек дағал хашак жамғариш ҳамда силос бостиришни тезлаштириш талаб этилади. Бошоқли дон экинларини ўриб-йиғиб олишни ҳамма жойда яқин кунлар ичида тугаллаш зарур. Хўжаликларда пахта йиғим-теримига тайёргарликни ҳар тарафлама кучайтириш керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область ва район партия комитетларига, колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига қишлоқда ташкилотчилик ва сиёсий ишларни тағин ҳам кучайтириш, колхозчиларнинг, совхоз ишчиларининг меҳнат активлигини кўтариш, коммунист ва комсомолларнинг авангардлик ролини ошириш, беш йилликнинг учинчи йилида деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашнинг барча турлари бўйича зиммага олинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш мақсадида социалистик мусобақани янада кенгайтириш вазифасини юклади.

Колхозчиларга, совхозларнинг ишчиларига уларнинг юксак унум билан меҳнат қилишлари ва яхши дам олишлари учун барча шароитларни муҳайё қилиб бериш, болалар муассасаларининг доимий равишда ишлаб туришига эришиш зарур. Оммавий-сиёсий ишларнинг барчаси дала шийпонларига кўчирилиши керак. Республика газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетига август ойида дала ишларини намунали ўтказиш учун социалистик мусобақанинг боришини кенг ёритиш топширилди.

ҲАРБИЙ БИЛИМ ЮРТИДА БАЙРАМ

В. И. Ленин номидаги Қизил Юлдуз орденли Қизил Байроқли Тошкент олий умумқўшин командирлари билим юрти 27 июлда ўзининг эллик йиллигини тантанали суратда нишонлади. Турли ҳарбий қисмларнинг генераллари ва офицерлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, Ўзбекистон пойтахти меҳнаткашларининг вакиллари юбилярни қутламоқ учун бу ерга келишди. Билим юртининг ветеранлари ҳам байрам тантаналарига келдилар.

Юбилейга бағишланган йиғилишда билим юртининг бошлиғи генерал-майор Л. К. Положенцев доклад қилди. У мамлакатда ҳарбий кадрлар тайёрлаб берувчи энг кекса билим юртларидан бирининг шонли тарихи тўғрисида, билим юртида тарбия топган кишиларнинг жасорати ҳақида гапириб берди. Шу билим юртида таълим олганлардан қирқ бир кишига Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилган. Билим юртининг офицерлари ва курсантлари, деди докладчи, ўзларининг жанговар ва сиёсий тайёргарликда эришган муваффақиятлари тўғрисида жўнажон партияга ва Совет ҳукуматига фахр билан рапорт бермоқдалар. Улар жанговар традицияларни муқаддас билиб сақлаб ва кўпайтириб ўз ҳарбий бурчларини шараф билан бажаришга ҳамиша шай бўлиб турибдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов офицерлар ва курсантларга қарата нутқ сўзлади. Ш. Р. Рашидов билим юртига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг табрикномасини ва эсдалик байроғини топширди.

Билим юртида тарбия топган, ҳозир Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони армия генерали Н. Г. Лященко билим юртини қутлади. Қўмондон ўқишни аъло баҳолар билан тугаллаган бир группа ёш офицерларга олтин медаллар топширди.

Йиғилишда СССР Мудофаа Министри Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречконинг буйруғи ўқиб эшиттирилди. А. А. Гречко юбилярнинг мамлакат қуролли кучлари учун юксак малакали кадрлар тайёрлаш соҳасидаги хизматларига юксак баҳо берди.

Ҳарбий қисмлар ва шаҳар меҳнаткашлари коллективларининг вакиллари билим юрти офицерлари ва курсантларини табриклаб, уларга яхши истаклар билдирдилар. Ўзбекистон санъат усталари юбилярга байрам концерти қўйиб бердилар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПАЛАТАЛАРИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советларининг қишлоқ хўжалик комиссиялари қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялар, саноат, транспорт ва алоқа комиссиялари ҳамда қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссиялари билан биргаликда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар ер қонунларининг Асослари лойиҳасини тайёрладилар ва бу лойиҳани СССР Олий Советининг Президиумига тақдим этдилар.

Жамоатчиликнинг кенг муҳокама қилиши учун Асослар лойиҳасини «Известия Советов депутатов трудящихся СССР» «Сельская жизнь» газеталарида ва миллий тилларда чиқадиган республика газеталарида эълон қилиш ҳақида қарор қабул қилинди.

Босиб чиқарилаётган қонун лойиҳаси юзасидан жамоатчиликнинг муҳокамаси натижасида олинадиган мулоҳаза ва таклифлар комиссияларда қараб чиқилади ва шундан кейин Асослар лойиҳасини СССР Олий Советига тақдим этиш мўлжалланади.

Асослар лойиҳаси ҳақидаги барча мулоҳаза ва таклифлар қуйидаги адресга юборилиши керак: Москва, Кремль, СССР Олий Совети Президиумининг секретариати.

ЛОЙИҲА

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ЕР ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

Улуғ Октябрь социалистик революцияси чор Россиясининг деҳқонларни қашшоқликка маҳкум қилиб келган ва мамлакатдаги ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланишига тўсқин бўлиб турган ярим крепостнойлик ер тузумини тугатди. Ишчи, солдат ва деҳқон депутатлари Советлари Умумроссия II съездининг 1917 йил 8 ноябрь (26 октябрь)даги Декрети билан ерга бўлган хусусий мулкчилик узил-кесил бекор қилинди, барча ерлар умумхалқ мулкига айлантирилди ва меҳнаткашларга текин фойдаланиш учун топширилди.

Ернинг давлат мулки эканлиги (национализация қилинганлиги), яъни ер умумхалқ бойлигига айлантирилганлиги СССРдаги ер муносабатларининг асосини ташкил қилади. Ер кишини-киши эксплуатация қилиши учун қурол бўлмай қолди ва мамлакатдаги ишлаб чиқарувчи кучларни бутун халқ манфаатларини кўзлаб ривожлантириш асосига айланди. Ернинг давлат мулки бўлиб қолганлиги СССРда социализм ғалабасини таъминлашда жуда катта роль ўйнади. Ернинг давлат мулки бўлиб қолганлиги айни вақтда халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини мақсадга ғоят мувофиқ равишда жойлаштиришга имконият яратиб берди ва ердан фойдаланишнинг социалистик формаларига ўтишнинг энг муҳим шартларидан бири бўлди. Социалистик қурилиш жараёнида тарқоқ якка деҳқон хўжаликларини оммавий тарзда коллективлаштириш учун шароит яратиб берилиши билан деҳқонлар Коммунистик партия раҳбарлигида, ишчилар синфининг ҳар томонлама ёрдами ва мададига таяниб социализм йўлига ўтиб олди. Лениннинг кооператив плани амалга оширилганлиги ва колхоз тузумининг ғалабаси натижасида деҳқонлар масаласи чинакам ҳал қилинди.

Ернинг давлат мулки бўлиб қолганлиги мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга, коммунистик ижтимоий муносабатларга аста-секин ўтишга ва шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутни аста-секин йўқотишга ёрдам бермоқда.

СССРда ер — совет жамиятининг энг муҳим бойлиги — қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг асосий воситаси бўлиб, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини жойлаштириш ва ривожлантиришнинг маконий базисидир. Ҳамма ерлардан тўғри ва мақсадга ғоят мувофиқ равишда фойдаланиш, уларни муҳофаза қилиш ва тупроқнинг унумдорлигини бутун чоралар билан ошириш умумхалқ вазифасидир.

I Бўлим
УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-МОДДА. Совет ер қонунларининг вазифалари.

Совет ер қонунларининг вазифалари ерлардан рационал фойдаланишни таъминлаш, ерларнинг самарадорлигини ошириш шароитларини яратиш мақсадида ер муносабатларини тартибга солиб туришдан, ер муносабатлари соҳасида социалистик ташкилотлар ва гражданларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, шунингдек бу соҳада қонунчиликни мустаҳкамлашдан иборатдир.

2-МОДДА. ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ер қонунлари

СССРда ер муносабатлари ушбу Асослар билан ва шу Асосларга мувофиқ ССР Иттифоқи чиқарадиган бошқа қонун актлари билан, иттифоқдош республикаларнинг ер кодекслари ва бошқа қонун актлари билан тартибга солиниб туради.

Ер ости бойликларидан, ўрмонлардан ва сувлардан фойдаланиш ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг махсус қонунлари билан тартибга солинади.

3-МОДДА. СССРда ернинг давлат мулки эканлиги.

СССР Конституциясига мувофиқ, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқида ер давлат мулкидир, яъни умумхалқ бойлигидир.

СССРда ер фақат давлатнинг мулки бўлиб, фойдаланиш учунгина берилади. Давлатнинг ерга бўлган эгалик ҳуқуқини ошкора ёки яширин формада бузадиган ҳаракатлар тақиқланади.

4-МОДДА. Давлат ягона ер фонди.

СССРдаги барча ерлар давлатнинг ягона ер фонди бўлиб, бу фонд асосий фойдаланиш мақсадлари жиҳатидан қуйидаги ерлардан иборатдир:

1) қишлоқ хўжалик мақсадларида колхозларга, совхозларга ва бошқа ердан фойдаланувчиларга берилган қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлар;

2) аҳоли яшайдиган пунктларнинг (шаҳарлар, шаҳар типидаги посёлкалар ва аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларининг) ерлари;

3) саноат, транспорт, курортларнинг ерлари ва заповедниклар жойлашган ерлар ҳамда қишлоқ хўжалигидан бошқа мақсадлар учун мўлжалланган ерлар;

4) давлат ўрмон фонди ерлари;

5) давлат сув фонди ерлари;

6) давлат ер запаслари.

5-МОДДА. ССР Иттифоқининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги компетенцияси.

Ер муносабатларини тартибга солиб туриш соҳасида ССР Иттифоқининг компетенцияси қуйидагилардан иборат:

1) СССР Конституциясига мувофиқ ССР Иттифоқига берилган ваколатларни амалга ошириш учун зарур доирада давлатнинг ягона ер фондини тасарруф қилиш;

2) ердан фойдаланишнинг ва ер тузишнинг асосий қоидаларини белгилаб бериш;

3) ерларни мелиорация қилишга ҳамда тупроқнинг унумдорлигини оширишга қаратилган бошқа умум иттифоқ тадбирлари планларини белгилаб бериш, шунингдек тупроқни эрозиядан, шўрланишдан ва тупроқда бўладиган бошқа зарарли жараёнлардан сақлашга доир асосий қоидаларни белгилаб бериш;

4) ерлардан фойдаланиш устидан давлат контролининг иттифоқ-республика системасини ўрнатиш;

5) ерларни давлат йўли билан ҳисобга олишнинг, ердан фойдаланишнинг давлат йўли билан қайд қилиб туришнинг ССР Иттифоқи учун ягона системасини ҳамда ер кадастрини юритиш тартибини белгилаб бериш;

6) СССРнинг ҳар йилги ер балансини тузиш.

6-МОДДА. Иттифоқдош республикаларнинг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги компетенцияси

Давлатнинг ягона ер фондини тасарруф қилиш, ердан фойдаланиш тартибини ўрнатиш ва ер тузишни ташкил этиш, ерларни мелиорация қилишга, эрозия билан курашишга ва тупроқнинг унумдорлигини оширишга доир планларни белгилаб бериш, шунингдек ССР Иттифоқи компетенциясига кирмаган бошқа масалаларга доир ер муносабатларини тартибга солиб туриш иттифоқдош республиканинг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги вазифалари жумласига киради.

7-МОДДА. Ердан фойдаланувчилар.

СССРда ер фойдаланиш учун:

колхозларга ва совхозларга, бошқа қишлоқ хўжалик давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларига;

саноат, транспорт, корхоналарига, қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган бошқа хил давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларига;

СССР гражданларига бериб қўйилади.

ССР Иттифоқи қонунларида кўзда тутилган ҳолларда ер бошқа ташкилотларга ва шахсларга ҳам фойдаланиш учун бериб қўйилиши мумкин.

8-МОДДА. Ерни фойдаланишга текин бериб қўйилиши.

Колхозларга, совхозларга ҳамда бошқа давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларига, меҳнаткашлар коллективларига ва СССР гражданларига ер фойдаланиш учун текин бериб қўйилади.

9-МОДДА. Ердан фойдаланиш муддатлари

Ер муддатсиз ёки муваққат фойдаланиш учун берилади. Колхозлар эгаллаб турган ерлар уларга муддатсиз фойдаланиш учун, яъни абадий бириктиб қўйилади.

Ердан муваққат фойдаланиш қисқа муддатли, яъни уч йилгача бўлиши ва узоқ муддатли, яъни уч йилдан ўн йилгача бўлиши мумкин. Ишлаб чиқариш зарурати бўлиб қолган тақдирда, бу муддат муваққат фойдаланиш муҳлатидан ошмайдиган муддатга яна узайтирилиши мумкин.

Давлат ўрмон фондининг ерлари ёғоч тайёрлаш ва ўрмончилик хўжалигини олиб бориш мақсадлари учун бундан кўра узоқроқ муддат билан фойдаланишга бериб қўйилиши мумкин.

10-МОДДА. Ерларни фойдаланиш учун ажратиб бериш тартиби.

Ер участкалари фойдаланиш учун иттифоқдош республика Министрлар Советининг ёки автоном республика Министрлар Советининг қарорига, ёхуд меҳнаткашлар депутатларининг тегишли Совети ижроия комитетининг қарорига асосан, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда ажратиб берилади. Ер участкаларини ажратиб бериш тўғрисидаги қарорларда бу ерлар қандай мақсад учун ажратиб берилаётганлиги албатта кўрсатилади.

Саноат корхоналари, уй-жой объектлари, темир йўл ва автомобиль йўллари, электр линиялари, магистрал трубопроводлар қуриш учун, шунингдек қишлоқ хўжалигига алоқаси бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун биринчи навбатда қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар ёки қишлоқ хўжалигига яроқсиз ерлар, ёхуд сифати ёмонлашиб қолган қишлоқ хўжалик ерлари ажратиб берилади. Қоида бўйича, суғориладиган ва захи кетказилган ерларни қишлоқ хўжалигига алоқаси бўлмаган эҳтиёжлар учун бериб қўйишга йўл қўйилмайди. Электр линиялари, алоқа йўллари ва бошқа коммуникациялар асосан далаларнинг чегаралари ёқалаб, йўллар — мавжуд трассалар ва шу кабилар бўйлаб ўтказилади.

Ажратиб берилган ер участкасининг натура ҳолидаги ердаги чегараларини тегишли ер тузиш органлари белгилаб бермагунча, бу участкалардан фойдаланишга киришиш тақиқланади.

Фойдаланиб турилган ер участкаси ушбу Асосларнинг 16-моддасида кўзда тутилган тартибда қайтариб олинганидан кейингина ердан фойдаланувчи бошқаларга ажратиб берилиши мумкин.

Колхозларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи ердан муддатсиз (абадий) фойдаланиш тўғрисидаги давлат актлари билан, совхозлар ва бошқа ердан фойдаланувчиларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи эса ердан фойдаланиш ҳуқуқи берилганлиги тўғрисидаги актлар билан гувоҳлантирилади. Актларнинг формалари СССР Министрлар Совети томонидан белгиланади.

Ердан муваққат фойдаланишни расмийлаштириш тартиби иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

11-МОДДА. Ердан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Ердан фойдаланувчиларга ер участкалари қандай мақсад учун берилган бўлса, улар мазкур ер участкаларидан шу мақсадларда фойдаланишга ҳақли ва мажбурдирлар.

Ердан фойдаланувчиларнинг бузилган ҳуқуқлари қайта тикланмоғи лозим, бу ҳуқуқларни бузишда айбдор бўлган шахслар эса қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка тортилади.

Ердан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари давлат манфаатларини, шунингдек бошқа ердан фойдаланувчиларнинг манфаатларини кўзлаб, қонун билан чеклаб қўйилиши мумкин.

Ердан фойдаланувчилар ўзларига бериб қўйилган ер участкаларидан рационал равишда фойдаланишга мажбурдирлар.

Ердан меҳнат қилмай даромад олиш учун фойдаланиш тақиқланади.

Ўзларига вақтинча фойдаланиш учун бериб қўйилган қишлоқ хўжалик ерларида ёки ўрмонзор ерларда фойдали казилмаларни очиқ усул билан қазиб олаётган, қурилиш ишлари ёки бошқа ишлар ўтказаётган корхоналар ва ташкилотлар шу ер участкаларини қишлоқ хўжалигида, ўрмон хўжалигида ёки балиқчилик хўжалигида фойдаланиш учун ўз ҳисобларидан яроқли ҳолатга келтиришга мажбурдирлар, мазкур ишлар бошқа ерларда ўтказилган тақдирда эса — бу ерларни мўлжалланган мақсадларда фойдаланиш учун ярайдиган ҳолатга келтириб беришга мажбурдирлар. Ер участкалари иш олиб борилаётган вақтда яроқли ҳолатга келтирилади, бунинг учун имконият бўлмаганда эса, ер участкалари ишлар тамом бўлгандан кейин бир йилдан кечиктирмай яроқли ҳолга келтирилади. Бу мажбуриятларни бажармаган мазкур корхоналар ва ташкилотлар, шунингдек мансабдор шахслар иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгилаб қўйиладиган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

12-МОДДА. Ерни доимий фойдаланувчилардан олиб фойдаланиш.

Қонунда белгиланган ҳолларда, колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўзларига бириктиб қўйилган ерлардан бошқа фойдаланувчиларга ер участкалари ажратиб беришлари мумкин.

Ерни доимий фойдаланувчилардан олиб фойдаланиш тартиби ва шартлари ушбу Асосларнинг 25, 26, 27, 38 ва 39-моддаларида, шунингдек ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бошқа қонунларида белгилаб берилади.

13.-МОДДА. Тупроқни муҳофаза қилиш ва унинг унумдорлигини яхшилаш.

Ердан фойдаланувчилар тупроқ эрозиясининг олдини олишга доир самарали чораларни кўришга, ерларнинг шўрланиши, ботқоқланиши, ифлосланишига, бегона ўт босиб кетишига, шунингдек тупроқда бўладиган бошқа зарарли жараёнларга йўл қўймасликлари керак.

Ерларни мелиорация ва муҳофаза қилишга, иҳота дарахтлар ўтқазишга, эрозия билан курашишга ва тупроқда бўладиган бошқа зарарли жараёнларга қарши курашишга доир тадбирлар халқ хўжалигини ривожлантириш давлат планларида кўзда тутилади ҳамда тегишли министрликлар, идоралар ва ердан фойдаланувчилар томонидан амалга оширилади.

Қишлоқ хўжалик ерлари, айниқса суғориладиган ва захи кетказилган ерлар махсус муҳофаза қилиниши керак. Қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлардан фойдаланаётган колхозлар, совхозлар, бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар тупроқнинг унумдорлигини сақлашлари, қайта тиклашлари ва оширишлари зарур.

Саноат ва қурилиш корхоналари ва ташкилотлари қишлоқ хўжалик ерларининг ва бошқа ерларнинг ишлаб чиқариш чиқитлари ва бошқа чиқиндилар билан, шунингдек ташландиқ сувлар билан ифлосланишига йўл қўймасликлари керак.

Ерларнинг муҳофаза қилинишини таъминламаётган ҳамда ерларни яхшилаш тадбирларини ва тупроқда бўладиган зарарли жараёнларнинг олдини олиш тадбирларини бажармасликда айбдор бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари, шунингдек бошқа мансабдор шахслар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгилаб қўйиладиган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

(Давоми учинчи бетда).

ПАРТИЯНИНГ КУЧИ — ЛЕНИНЧА БИРЛИКДА

ПРАВДА

1.

Коммунистик партия, унинг социалистик жамиятдаги раҳбарлик роли ҳозирги вақтда империалистик, антикоммунистик пропаганданинг кучайиб бораётган ҳужуми учун ва социализм мамлакатларини бир-биридан ажратиб юборишга, уларнинг бирлигини заифлаштиришга, уларни бир-бирига қарама-қарши қўйиш ва социалистик тузумга зимдан путур етказишга қаратилган қўпорувчилик ҳаракатлари учун асосий объект бўлиб қолди. Кейинги вақтларда бўлган воқеалар, жумладан, ўнг, антисоциалистик кучлар ва уларнинг империалистик лагердаги илҳомчиларининг Чехословакия Коммунистик партиясига қарши жон-жаҳди билан қилган шиддатли ҳужумлари буни яққол исбот этади.

КПСС Марказий Комитетининг июль Пленуми ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари делегацияларининг Варшавадаги учрашуви якунлари тўғрисида»ги докладини, қардош партияларнинг Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетига йўллаган мактубини муҳокама қилиб, КПССнинг пролетар интернационализми принциплари асосида социализм позицияларини мустаҳкамлаш учун бошқа марксчи-ленинчи партиялар билан биргаликда олиб бораётган кураши тарихий аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Пленум КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг фаолиятини, Варшавадаги учрашувнинг якунлари ва хулосаларини маъқуллаб, империализм кирдикорларига қарши курашда қардош партияларни, социализм мамлакатларини жипслаштиришга қатъий аҳд қилганлигини билдирди. Пленум Чехословакияда социализм иши учун қатъий кураш олиб бориш зарур, деб чиқарилган хулосани маъқуллади.

Чехословакиядаги воқеалар душман янги тузумнинг юрагини, ишчилар синфининг ва барча меҳнаткашларнинг авангардини, халқларни бирлаштириб, коммунизм сари олиб боришга қодир бирдан-бир сиёсий кучни нишонга олганлигини кўрсатади. Империализм стратеглари асосий зарбанинг ана шу йўналишини, илгариданоқ белгилаб қўйган эдилар.

КПСС ва бошқа марксчи-ленинчи партиялар неча ўн йиллардан бери империализм, унинг идеологлари ва маддоҳлари тош отишига қарамай олға бормоқдалар. Коммунистларнинг темирдек мустаҳкам шонли сафи реакция кучларига ва унинг малайларига қарши шафқатсиз курашда ўсди, чиниқди, мустаҳкамланди, тажриба тўплади. Ўзининг ғоявий байроғи — марксизм-ленинизм таълимотига, ишчилар синфининг революцион идеалларига, пролетар интернационализмга садоқат — уларнинг куч-қудрати ва енгилмаслигининг манбаи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади. Коммунистлар ана шу садоқатлари, фидокорона курашлари ва зўр ғайрат билан қилаётган меҳнатлари туфайли меҳнаткашларнинг чуқур ишончига сазовор бўлдилар.

Совет халқи ўзининг ярим асрлик тажрибасида меҳнаткашларнинг манфаатларини Коммунистик партиядек сабот-матонат билан ҳимоя қила оладиган бошқа сиёсий ташкилот йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмаслигига ишонч ҳосил қилди. Революцион назария билан қуролланган ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларнинг илғор вакилларини ўз сафларида бирлаштирган, ирода ва ҳаракат бирлиги билан маҳкам жипслашган, чексиз ишонч ва обрў қозонган Коммунистик партиягина коммунизм қурилишига илмий жиҳатдан асосланган тўғри раҳбарлик қилишни таъминлай олади. В. И. Ленин таъкидлаб ўтганидек, кишилар коммунистлар партиясида «пролетариат авангардини — ҳокимиятни қўлга олишга ва бутун халқни социализмга томон элтишга, янги тузумни йўлга солиш ва уюштиришга, барча меҳнаткаш ва эксплуатация қилинувчиларнинг ўз ижтимоий турмушларини буржуазиясиз ва буржуазияга қарши тузишларида уларга устоз, раҳбар, йўлбошчи бўлишга қодир авангардни «кўрдилар». (Асарлар, 25-том, 445-бет, 4-нашри).

Бошқа социалистик мамлакатларнинг халқлари ҳам ўз тажрибаларида ана шу ҳақиқатга тобора кўпроқ ишонч ҳосил қилмоқдалар. Ҳар хил дабдабали ном ва чиройли программалар билан майдонга чиққан талайгина буржуа партиялари ўзларини меҳнаткашларнинг устоз ва йўлбошчилари қилиб кўрсатмоқчи бўлдилар. Социалистик мамлакатларнинг халқлари уларни рад этдилар, раҳбарликни коммунистларга ишониб топширдилар. Бунга сабаб шуки, марксчи-ленинчи партияларнинг мақсадлари ва сиёсати улар учун равшан, тушунарли ва азиздир.

Шу сабабли, империализм социализмга қарши курашида ўзининг сиёсий ва идеологик диверсиясини аввало, марксчи-ленинчи партияларга қарши қаратмоқда, уларнинг социалистик жамиятдаги раҳбарлик ролига путур етказишга, ишчилар синфини ва меҳнаткашларни сиёсий раҳбарликдан маҳрум этишга уринмоқда. Империализм стратеглари халқларни социализм йўлидан четлаштира оламиз ёки лоақал уларнинг олға қараб қилаётган ҳаракатига ҳалақит бера оламиз, жаҳон революцион жараёнининг енгилмас йўлини тўса оламиз, деб пинҳоний умид билан ҳали ҳам ўзларига тасалли бермоқдалар. Улар қўпорувчиликдан иборат сиёсий ва идеологик курашда ўнг антисоциалистик кучларга, ревизионизм ва миллатчиликка умид боғламоқдалар, баъзи социалистик давлатларда тор-мор қилинган эксплуататор синфларнинг қолдиқларини, миси чиқиб, тарих саҳнасидан тушиб қолган буржуа партияларининг қолдиқларини, социализмнинг барча душманларини активлаштиришга интилмоқдалар.

Империализмнинг қўпорувчилик ишлари хатарли эканлигини сира ҳам камайтириб кўрсатмаган ҳолда (империализмнинг ана шу фаолияти ғоят ҳушёр бўлишни ва сиёсий ҳамда идеологик жиҳатдан актив ҳужумкор кураш олиб боришни талаб қилади), тўла асос билан шуни айтиш мумкин: социализм ва тараққиёт душманлари марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми позицияларида маҳкам турган қардош партияларни йўлдан тойдира олмайдилар. Ишчилар синфи, меҳнаткашлар бу партияларнинг жамиятдаги раҳбарлик ролини, уларнинг буюк тарихий вазифасини эътироф этди, қабул қилди ва қўллаб-қувватламоқда. Қардош партияларнинг бу роли янги ижтимоий формация тараққиётининг объектив ва туб эҳтиёжларидан келиб чиқади.

2.

Чехословакиядаги воқеалар шуни кўрсатадики, кейинги вақтларда коммунистик партияларга, уларнинг социализм мамлакатларидаги раҳбарлик ролига қарши душманлик пропагандаси ва қўпорувчилик ҳаракатларининг бир-бири билан маҳкам боғланган икки йўли жуда аён бўлиб қолди.

Ғаразгўйлик ва иғвогарлик билан ошкора ўтказилаётган биринчи йўл халққа қарши қаратилган. Социализм душманлари бунда турли-туман қалбакичилик, туҳмат қилиш, фактлар, воқеалар, ҳодисаларни бузиб кўрсатиш йўли билан, учраб турадиган қийинчиликлар, камчилик ва хатоларни ўзларига мақбул тарзда талқин этиш йўли билан меҳнаткашларнинг буюк социалистик ғалабаларига бўҳтон қилиш, Коммунистик партиянинг раҳбарлик ролига путур етказиш, унга бўлган ишончни заифлаштириш, партияни ўзини фақат мудофаа қиладиган ҳолатга солиш, уни сиёсий жиҳатдан аста-секин ён бериш сиёсатини қўлланишга мажбур этиш учун жон-жаҳдлари билан уринмоқдалар. Бунда кўзда тутилган мақсад ҳаммага аён: дастлаб, Коммунистик партияни суриб қўймоқчи ва ижтимоий тараққиётга раҳбарлик қилишни бу партия билан бир қаторда бошқа оппозициячи сиёсий партия ёки оппозициячи сиёсий партиялар ёхуд ташкилотлар қўлига топширмоқчи бўладилар ва социализмнинг ҳамма душманларини ана шу оппозициячи сиёсий партия ва ташкилотлар теварагига ошкора бирлаштириш ва жипслаштиришни кўзлайдилар. Сўнгра эса, агар иложини тополсалар, Коммунистик партияни раҳбарликдан тамомила четлатиб, капитализмни қайтадан тиклашга уриниб кўрмоқчи бўладилар.

Унча ошкор бўлмаган, хуфяроқ ва макрлироқ иккинчи йўлни партия ичида амалга оширмоқчи бўладилар. Бунда партия сафларининг ғоявий-сиёсий ва ташкилий бирлиги, жипслигини бузиш ва бинобарин, унинг социализм душманларининг ҳамласига қарши курашиш қобилиятига, социалистик қурилишга раҳбарликни муваффақиятли суратда амалга ошириш қобилиятига путур етказишга уриниб кўриш мақсади кўзда тутилади. Социализм душманлари аслида партиянинг асосий ғоявий ва ташкилий принципларига қарши, партиянинг жипслигига асос бўлган ва бу жипсликни мустаҳкамлаган, партиянинг халқ билан алоқасига асос бўлиб, бу алоқани кенгайтирган ва чуқурлаштирган, партиянинг давлатдаги ижтимоий сиёсий ҳаётга раҳбарлик қилиш соҳасидаги фаолиятига асос бўлиб, бу фаолиятни такомиллаштираётган туб негизларга қарши ҳужум қилмоқдалар.

Коммунистлар, марксчи-ленинчилар тарихий тараққиётнинг ҳозирги босқичида, капитализм билан социализм ўртасида идеологик ва сиёсий кураш ғоят кескинлашган бир пайтда ўзларининг ғоявий ва ташкилий бирлигини мустаҳкамлаш тўғрисида айниқса зўр ғамхўрлик қилиш керак эканлигини яхши биладилар. Ғоявий ва ташкилий жипслик партиянинг куч манбаи, социализм ва коммунизм учун курашда партиянинг раҳбарлик ролини муваффақиятли суратда амалга оширишнинг энг муҳим шартидир. Марксизм-ленинизм принципларига асосланган шундай бирлик бўлмас экан, партия ҳам бўлмайди.

КПСС, қардош партиялар марксизм-ленинизмнинг илмий назариясига садоқатни, янги тарихий тажриба асосида бу назарияни ижодий ривожлантиришни, назарияни революцион практика билан узвий равишда бирга қўшиб олиб боришни ҳамма нарсадан азиз деб биладилар. Лениннинг революцион назариясиз революцион ҳаракат ҳам бўлиши мумкин эмас, деган кўрсатмаси улар учун ҳамиша актуал аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда. Марксизм-ленинизм таълимоти — партиянинг назарий асоси, бутун фаолиятининг негизи, унинг ишончли компасидир. Бу таълимот ишчилар синфи, барча меҳнаткашларнинг ягона маслакдаги илғор вакилларини бир ташкилотга жипслаштиради.

Марксизм-ленинизм таълимотининг поклиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш, шунингдек бу таълимотнинг моҳиятини, принципларини бузиш уни турли-туман сохта социалистик, ревизионистик «назариялар» ва «концепциялар» билан алмаштириш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қарши муросасиз кураш олиб бориш — партия сафлари жипслиги ва жанговарлик қобилиятининг доимий ва энг зарур шартидир.

Империалистик буржуазия социализм дунёсига душман идеологияни олиб кириш учун зўр бериб интилаётган ҳозирги пайтда коммунистларнинг ғоявий позициялари тош метиндек жуда мустаҳкам бўлиши керак. Капитализмнинг коммунизмга қарши курашда жиддий мағлубиятларга учраганлиги синфий душманларимизнинг кўзини очиб қўйди. Ҳозирги кунда марксизм-ленинизмни, социалистик тузумни асоссиз койишларни кам учратамиз. Ҳозирги вақтда буржуазия идеологлари ҳатто ўз мулоҳазаларига айёрлик билан объективчилик тусини беришдан ҳам қайтмаётирлар. Аммо шу ондаёқ марксизм гўё эскириб қолди деган «назария»ни ўртага ташлашга, ленинизмнинг ягона интернационал таълимот эканлигига шубҳа туғдиришга ҳаракат қилмоқдалар.

Ҳозирги вақтда буржуа пропагандаси, социализмнинг ҳамма душманлари социализмни «модернизациялаш», «либераллаштириш» тўғрисида сурбетлик ва маккорлик билан гап сотмоқдалар, социалистик тузумнинг муҳолифларига бу тузумни «юмшатишни», Коммунистик партиянинг раҳбарлик роли тўғрисида баҳслашиш ва партиянинг шу ролига путур етказишни, «миллий формалар» деган ниқоб остида пировардида капиталистик тузумни қайта тиклаш учун социалистик демократизмни буржуа-парламент демократизми билан аста-секин алмаштира боришни тавсия қиладилар. Улар интеллигенциянинг жамиятдаги ўрни ва роли хусусида риёкорлик билан ташвиш қиладилар, зиёлиларни ишчилар синфига унинг партиясига қарама-қарши қўйишга уринадилар, ёшларни замонамизнинг «бирдан-бир революцион руҳи» деб эълон қилиб, хушомадгўйлик билан уларни талтайтирмоқчи бўладилар, айни вақтда кекса авлодга, хусусан коммунистларнинг кекса, чиниққан кадрларига туҳмат қиладилар, марксизм-ленинизм позицияларида қаттиқ турган кишиларнинг ҳаммасини консерваторлар қаторига қўшиб қўядилар.

В. И. Лениннинг «буржуа идеологияси қандай ярқироқ либосга бурканмасин, биз унинг ҳар қандай кўринишига қарши ҳормай-толмай курашмоғимиз зарур» (Асарлар, 5-том, 368-бет) деган кўрсатмаси коммунистлар учун ҳамиша актуал аҳамиятга эгадир.

Буржуа идеологиясига, антикоммунистик пропагандага қарши ҳужумкор кураш олиб бориш билан бирга «сўл» ва ўнг ревизионистларнинг уйдирмаларига ҳам ғоявий жиҳатдан қатъий зарба бериш зарур. В. И. Ленин майда буржуача иккиланувчилар кимлигини батафсил таърифлаб берди. В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «Майда буржуа реформизми, яъни демократик ҳам «социал»-демократик мулойим иборалар билан ва пуч орзу-умидлар билан ниқобланиб, буржуазияга лаганбардорлик қилиш ҳамда сўзда дабдаба, шов-шув, манманликдан, амалда эса бемаъни бачканалик, тарқоқлик, тутуруқсизлик ва бебошликдан иборат бўлган майда буржуа революционаризми — бу иккиланишнинг икки «оқими» ана шундай» (Асарлар, 33-том, 18-бет).

Ҳозирги замон ревизионизмининг характерли хусусияти шуки, «сўллар» ва ўнглар илмий коммунизмга қарши курашда ҳар қачонгидан кўра кўпроқ қўшилиб кетмоқдалар. Бирдан-бир интернационал таълимот бўлмиш ленинизмни «миллий нусхалар», «моделлар» билан алмаштиришга интилиш, социалистик интернационализмдан юз ўгириш ва буржуа миллатчилиги томон оғиш — Мао Цзэ-дун бошлиқ бузғунчи гуруҳ билан ўнг ревизионистларни бирлаштирмоқда. Антисоветизм, СССР ва КПСС шаънига туҳмат қилиш, социалистик мамлакатларни ва уларнинг партияларини бир-бирига қарама-қарши қўйиш — барча ревизионистларнинг муштарак платформасидир. Аслини олганда, улар бу борада ошкора антикоммунизм билан бирлашадилар.

Халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати партия, хусусан ҳукмрон партия ўз сафларида ғоявий иккиланиш ва парокандалик бўлишига йўл қўймайди, марксизм-ленинизмга ёт бўлган ва партиянинг програм, тактик ва сиёсий йўлига зид бўлган қарашларнинг тарғиб этилишига йўл қўймайди, деб таълим беради. Марксчи-ленинчи партияларнинг ўз ғоявий бирлигини янада мустаҳкамлаш учун, буржуа ва ревизионистик концепцияларни, фракциячиликни ва фракциячилик курашини партияга мажбуран қабул қилдириш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қарши зўр бериб ҳаракат қилаётганлиги тамомила тушунарлидир.

Масалан, Чехословакиядаги кўп коммунистларнинг нима учун ташвиш тортаётганлигини билиб олиш мумкин. Уларнинг бу ташвиши Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг май пленумида ва яқинда бўлиб ўтган партия конференцияларида ўз ифодасини топди. Улар активлашиб қолган ва марксизм-ленинизмнинг асосий принципларига қарши, партиянинг раҳбарлик ролига, социалистик тузумга қарши ошкора шиддатли ҳужум қилаётган ўнг, антисоциалистик кучларга қарши курашни қатъиян кучайтириш зарур эканлигини таъкидладилар. Империалистик марказлар қўллаб-қувватлаётган контрреволюция кучлари қаттиқ зарбага учрамай, Чехословакия Социалистик Республикасидаги социалистик тузумга қарши кенг ҳужумни кучайтириб юборганликлари уларни ташвишга солмай қололмайди. Партиянинг ичида, шунингдек унинг раҳбарлигида бўлган ҳамда партиянинг ғоявий ва ташкилий бирлигига путур етказиш, партияни ғоявий-назарий жиҳатдан қуролсизлантиришга уринаётган антисоциалистик унсурларнинг фикрига қўшилган баъзи кишиларнинг тутган позицияси ва ҳаракатлари ҳам коммунистларни сергак бўлишга ундайди.

Бу пленумда жумладан, партия аъзоси, ёзувчилар союзи раисининг ўринбосари Ян Прохазка ва унинг баъзи маслакдошларининг қарашлари жиддий танқид қилинди. Прохазка Франс Пресс агентлигининг мухбири билан суҳбатда социалистик тузумга, қардош мамлакатларга ва уларнинг партияларига, марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принципларига очиқдан-очиқ туҳмат қилди. Чехословакия ишчилар синфини консерватизмнинг резерви қаторига қўйди ва ўз фикрини шу сўзлар билан тамомлади: «Оппозиция майдонга чиқиш ҳуқуқига эга бўлмайдиган демократлаштиришни тасаввур этолмайман». Ҳақиқий коммунистлар шу хилдаги «эътиқодли марксистлар», «коммунистик партиядаги янги кучларнинг арбоблари» айтган гапларига бепарво қарай олмайдилар, албатта.

«2000 сўз» номини олган баёнотнинг матбуотда пайдо бўлиши Чехословакия коммунистларини ва уларнинг бошқа қардош партиялардаги дўстларини катта ташвишга солиб қўйди. «2000 сўз» — Чехословакияда ва чет элларда «либераллаштириш», «демократлаштириш» ва ҳоказолар тўғрисидаги иғвогарликдан иборат мулоҳазалар ниқоби остида Чехословакиянинг 1948 йилдан кейинги бутун тарихига, Чехословакия меҳнаткашларининг социалистик ғалабаларига туҳмат қилиш ва уларни чиппакка чиқаришга, Чехословакия Коммунистик партиясини ва унинг раҳбарлик ролини обрўсизлантиришга, чехословак халқининг қардош социалистик мамлакатлар халқлари билан дўстлигига путур етказишга, контрреволюция учун йўл очиб беришга уринаётган кучларнинг программасидир. Чехословакия Коммунистик партиясининг фавқулодда съездига тайёргарлик кўрилаётган масъулиятли бир даврда контрреволюциянинг кенг тарқатилаётган бу платформаси рад этилиши бир ёқда турсин, балки партия сафларида ва унинг баъзи раҳбарлари орасида очиқдан-очиқ ўз тарафдорларини топди. Бу баёнотни ёзган ва унга тарафдор бўлган «партия аъзолари»нинг коммунистлигидан нима қолди, деган савол тушади?

Қардош партиялар марксизм-ленинизм идеологияси асосида ўз жипслигини қатъиян мустаҳкамлаб борган ҳолда, ўз сафларининг поклиги тўғрисида ғамхўрлик қилмоқдалар, ўзларининг бутун идеология фронтини кучайтириб бормоқдалар. Бу партиялар коммунистлардан, уларнинг қаерда ишлашидан қатъий назар, ғоявий жиҳатдан жиддий синовдан ўтган партия йўлини пухта амалга оширишни талаб қилмоқдалар. Пропаганда, агитациянинг, ғоявий таъсир кўрсатишнинг матбуот, радио, телевидение каби оммавий ва энг кучли воситаларига алоҳида эътибор берилмоқда. Лениннинг матбуотнинг партиявийлиги тўғрисидаги қоидаси коммунистлар учун асосий қўлланма бўлиб қолмоқда. В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «Кундалик пропаганда ва агитация ҳақиқатан коммунистик характерда бўлиши керак. Партия қўлида бўлган ҳамма матбуот органлари пролетар революцияси ишига ўзларининг содиқ эканликларини исбот қилиб берган ишончли коммунистлар томонидан таҳрир қилиниши лозим» (Асарлар, 31-том, 205-бет).

Буржуача «танқид эркинлиги» тарафдорлари устидан кулиб, Владимир Ильич «абсолют эркинлик»ни риёкорлик деб, буржуача ёки анархистик гап, деб атаган эди. «Партия, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — шундай ихтиёрий бир иттифоқдирки, агар у партияга зарарли қарашларни ёйувчи аъзолардан ўзини тозаламаса, аввал ғоявий жиҳатдан, кейин эса моддий жиҳатдан албатта бузилиб, тарқалиб кетиши муқаррардир. Партияга нима хилоф-у, нима хилоф эмаслигини белгилайдиган нарса партиянинг программаси, партиянинг тактикага оид қарорлари ва партиянинг уставидир». (Асарлар, 10-том, 35-бет).

3.

Коммунистик партия ягона маслакдаги кишиларнинггина эмас, балки биргаликда ҳаракат қилувчиларнинг ҳам партиясидир. Бу партиянинг ғоявий бирлиги, — деб таъкидлаган эди В. И. Ленин, ташкилотнинг бирлиги билан, ташкилий жипслик билан мустаҳкамланиши лозим.

Марксчи-ленинчи партия ўз программасида сиёсати, тактикаси асосланган революцион назариягагина эмас, балки ўз қурилишининг ташкилий принципларига, партия ички ҳаётининг қоида ва нормаларига ҳам жуда катта аҳамият беради. В. И. Ленин ўз революцион фаолиятининг ҳамма босқичларида партиянинг ташкилий қурилиши тўғрисида нақадар зўр ғамхўрлик қилганлиги ҳаммага маълум. В. И. Ленин ҳар қандай ниқобдаги оппортунистларга қарши шафқатсиз курашда идеологик ва сиёсий принциплар билан бир қаторда партиянинг ташкилий асосларини ва шуларга мувофиқ суратда партия ички ҳаётининг нормаларини ва партия раҳбарлиги принципларини ҳам ишлаб чиқди ва қаттиқ туриб ҳимоя қилди. Ана шу принцип ва қоидаларнинг кучи ҳамда ҳаётийлиги КПССнинг бутун тажрибасида синаб кўрилди, исбот қилинди. Бу принцип ва қоидалар большевикларнинг энг оғир синовлардан ғолиб чиқишларига, жаҳоншумул тарихий аҳамиятга эга бўлган вазифаларни муваффақиятли ҳал этишларига имконият туғдирди.

Марксизм-ленинизм назарияси каби ленинча ташкилий принциплар ҳам интернационал аҳамиятга эгадир, чунки коммунистик партияларнинг идеологияси, мақсадлари, вазифалари уларнинг моҳияти, тарихий миссияси шу принципларни тақозо этди. Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг 1960 йилда бўлиб ўтган Кенгаши ўз Баёнотида буни таъкидлади.

Марксчи-ленинчи партиялар демократик централизм асосида қурилган бўлиб, шу асосда иш кўрмоқдалар. Кейинги вақтларда ўтакетган антикоммунистлар ҳам, ўнг ва «сўл» ревизионистлар ҳам демократик централизм принципига жуда қаттиқ ҳужум қилмоқдалар. Ҳозирги замон ревизионистлари ҳам ўтмишдошлари каби ана шу асосий раҳбар принципни ҳар қандай йўллар билан бузиб тасвирламоқдалар, централизм билан демократизмнинг узвий бирлигини парчалаб ташлашга, уларни бир-бирига қарама-қарши қўйишга ва бинобарин, умуман бу принципга путур етказишга уринмоқдалар.

Демократик централизмнинг бир томонини ҳар қандай йўсинда бўрттириб кўрсатиш амалда партияни ҳалок қилишга олиб боради, деган рад этиб бўлмайдиган ҳақиқатни зўр бериб хас-пўшлаб ўтмоқчи бўладилар. Тарих ва ҳозирги замон буни исбот қилувчи яққол далилларни кўрсатиб турибди. Бу далиллар шуни кўрсатадики, ана шу принципни ленинча тушунмаслик партияни ё ўзига хос мунозара клубига, ғулғула соладиган, лекин ўз ишида шаклланмаган, жипслашиб, актив ҳаракат қила олмайдиган тарқоқ ташкилотга айлантириб юборишга сабаб бўлиши мумкин ёки Хитойда содир бўлаётганидек, партияни бюрократик сектантлик ташкилоти билан алмаштиришга олиб келиши мумкин. Ана шу бюрократик сектантлик ташкилотида партия аъзолари ролининг ҳеч қандай аҳамияти йўқ, ташкилот аъзоларини Мао Цзе-дун бошлиқ майда буржуа-шовинистик гуданинг хоҳишини пассив суратда ижро этувчиларга айлантириш учун уринмоқдалар.

Аслини олганда, демократик централизмга қарши, партия сафларининг ирода ва ҳаракат бирлигини таъминловчи ташкилий тадбирларга қарши қаратилган бошқа баъзи фикрлар ҳам ҳушёр бўлишга ундайди. Чехословакиядаги баъзи публицистлар Чехословакия Коммунистик партияси уставига киритилиши мумкин бўлган ўзгаришларни муҳокама қилганларида мана нималарни таклиф этадилар. Р. Паролек («Руде право» газетасининг 26 июнь сони) бундай деб ёзади: «Демократик централизм принципини тўла сақлб қолган ҳолда» партиядаги озчиликни қуйидаги ҳуқуқлар билан — партиянинг раҳбар ва контроль қилувчи органларида ўз вакилларига эга бўлиш ҳуқуқи билан, ўз позициясини протоколга ёзиш, партия матбуоти органларида уни эълон қилиш ҳуқуқи билан, маълум вақт ўтганидан кейин ўз позициясини район, область ва умумдавлат форумларида яна илгари суриш ҳуқуқи билан таъминлаш зарур», деб ҳисоблайди. Бошқа бир автор (И. Гаек) бундан ҳам ошиб тушади. У демократияни ривожлантириш манфаатларини кўзлаган бўлиб, партияда фракция ва гуруҳбозликка йўл қўйиш мумкин эмаслиги тўғрисидаги қоидани уставдан чиқариб ташлашни таклиф этади.

Бу таклифлар демократик централизмнинг, партия ғоявий ва ташкилий бирлигининг ленинча принципига путур етказишга, бу бирликни хўжа кўрсинга бўладиган расмий бирлик билан алмаштиришга олиб боражагини кўрмай қолиш мумкин эмас. Бунинг устига, Чехословакия Коммунистик партиясининг съездида тасдиқланган ва ҳозир амалда бўлган партия уставида қабул қилинган энг муҳим принциплар ва қоидаларни амалда ўзбошимчалик билан бекор қилиш йўлидаги уринишлар ошкора тус олмоқда ва бу билан партиянинг ташкилий асосларига, унинг раҳбарлик йўлига путур етказишга ҳаракат қилинмоқда. Антисоциалистик ва ревизионист кучлар партиянинг кадрларига қарши туҳмат кампаниясини олиб бормоқдалар, партияга содиқ бўлган соф виждонли коммунистларнинг обрўсини тўкмоқдалар.

В. И. Ленин демократияни централизмга қарама-қарши қўйишни танқид қилиб айтган эдики ҳақиқатда демократик маънодаги централизм коммунистларнинг ва партия ташкилотларининг активлиги ва фаолиятини кучайтиришни, сиёсатни ишлаб чиқишда ва янги вазифаларни қўйишда фикрлашиб олишни кўзда тутади. Централизмни изчиллик билан амалга ошириш, уни демократизм билан, интизомни партиялилар оммасининг ташаббуси билан, коммунистларнинг партия ҳаёти ва партия сиёсатига доир ҳамма масалаларни муҳокама этиш ва ҳал этиш ҳуқуқини, қабул қилинган қарорларни сўзсиз, албатта бажариш билан узвий равишда қўшиб олиб бориш лозим, холос.

Партиянинг кенг ички демократияси, ҳар қандай масалаларни муҳокама қилиш вақтида ўз фикрини айтиш эркинлиги ва кўпчиликнинг иродаси билан қарор қабул қилинганидан кейин темир интизом, ҳар бир коммунистнинг бурчи, унинг бу қарорга шахсан қандай муносабатда бўлишидан қатъи назар, ана шу қарорни амалга ошириш учун ҳамма зарур чораларни кўришдан иборат эканлиги — марксчи-ленинчи партиянинг эътироз этиб бўлмайдиган қонуни ана шундай. «...Кўпчиликнинг иродаси, — деб таъкидлаган эди В. И. Ленин, — амалга оширилмаган тақдирда, партиявийлик тўғрисида ҳам, ҳатто умуман уюшган сиёсий ҳаракат тўғрисида ҳам сўз бўлиши мумкин эмас». (Асарлар, 20-том, 586-бет). Кўпчиликнинг иродаси чинакам демократиянинг худди ўзгинасидир. Бу демократиянинг бузилиши озчиликнинг ўз фикрини кўпчиликка қабул қилдириш йўлидаги антидемократик уринишидан бошқа бир нарса эмас.

Ленинча ташкилий принципларни ва партия ҳаёти нормаларини тўғри талқин қилиш ва изчил амалга ошириш партиянинг ўз сафларида юксак даражадаги жипслик, мустаҳкам онгли интизом, ирода ва ҳаракат бирлигини амалда кучайтиришга ёрдам беради, партиянинг олдида турган вазифаларнинг муваффақиятли бажарилишини таъминлайди.

* * *

Бизнинг партиямиз ғоявий ва ташкилий жиҳатдан ҳеч қачон ҳозиргидек кучли ва монолит бўлмаган эди. Партия ўзининг енгилмас ички бирлиги билан Советлар мамлакатидаги барча меҳнаткашларнинг бузилмас ғоявий-сиёсий бирлигини, уларнинг ўз авангарди — КПСС теварагига жуда маҳкам жипслашганлигини ифода этади.

В. И. Лениннинг таълимоти ва васиятларига содиқ бўлган партия ўз сафларини жипслаштириш, ўз фаолиятининг ҳамма томонларини такомиллаштириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиб келди ва ҳозирда ҳам шундай ғамхўрлик қилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг июль Пленуми партия билан халқнинг бирлигини бундан буён ҳам бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, идеология ишини, марксизм-ленинизм улуғ таълимотини пропаганда қилишни ҳар томонлама кучайтириш зарур эканлигини яна бир марта таъкидлади.

КПСС ўзини халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг ажралмас, таркибий бир қисми деб ҳисоблайди ва марксизм-ленинизм ҳамда пролетар интернационализми принциплари асосида социалистик мамлакатларнинг бирлигини, коммунистлар жаҳон армиясининг жипслигини мустаҳкамлаш учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўради. КПССнинг бутун фаолияти қардошларча синфий бирдамликнинг жонли тимсоли, интернационал бурчни фидокорона бажариш намунасидир.

КПССнинг енгилмас кучи — унинг Ленин байроғига, марксизм-ленинизм революцион таълимотига содиқлигидадир.

С. СЕЛЮК,

МАШИНАСОЗЛАР ТУҲФАСИ

„Ташсельмаш" заводи тўрт қаторли пахта териш машиналари тайёрлашга киришди

«Ташсельмаш» заводининг машиналарини етти иқлимдаги ҳамма пахта экадиган мамлакатлар яхши билади, десак ҳақ гапни айтган бўламиз. Ўзбекистон пахтачилик учун машиналар маркази десак, «Ташсельмаш» терим машиналари кони бўлиб қолди. Корхона меҳнаткашлари ўтган ярим йилликда ҳам самарали меҳнат қилдилар. Олти ойлик план 110 процент бажарилди. Ўрта Осиё республикалари, Қозоғистон ва Кавказдаги пахтакор дўстларимизга ҳам терим машиналари етказиб берилялти. Чет элларда ҳам Ўзбекистон пахта териш машинасининг бозори чаққон. Ярим йил мобайнида Тошкент машинасозлари 4 минг терим агрегати тайёрладилар. Агар яқин-яқин йилларгача ҳам бу корхона коллективи йилига 3 мингтадан машина чиқарганини эсласак, «Ташсельмаш»да маҳсулот ҳажмини кенгайтириш ва терим машиналарини янада такомиллаштириш йўлида нақадар катта ишлар қилинганлиги яққол кўзга чалинади.

Корхона ишчилари ва инженер-техник ходимлари бу йил камида 8 минг пахта териш машинаси тайёрлашга аҳд қилганлар. Тўрт қаторли пахта териш машиналари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга катта аҳамият берилмоқда. Ўтган йили тайёрланган синов нусхалари пахтакорларга жуда маъқул бўлгани учун ҳам бу хилдаги машиналар ишлаб чиқаришни кўпайтириш пахтачиликни ривожлантириш учун алоҳида аҳамият касб этади.

Машинасозларимиз пахтачилик хўжаликлари учун қўл келадиган «Т-28Х4» маркали тракторлар ишлаб чиқаришни ҳам ўзлаштирмоқдалар. Бу йил машинасозлар пахта тозалаш саноати корхоналари учун серунум машина ва механизмлар тайёрламоқдалар. Пахта тозалаш машиналари бўйича Давлат махсус конструкторлик бюроси уч босқичли (ОВП) машинаси лойиҳасини ишлаб чиқди.

Кеча заводга КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари И. Г. Анисимкин ва Н. М. Матчонов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов, СССР тракторсозлик ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрининг ўринбосари Е. А. Белов келдилар ва тўрт қаторли пахта териш машиналари ишлаб чиқариши билан танишдилар, корхона коллективига пахтакорларни мукаммал машиналар билан таъминлаш соҳасида муваффақиятлар тиладилар.

«ТАШСЕЛЬМАШ» заводининг конвейеридан тўрт қаторли пахта териш машиналари туша бошлади. Суратда: янги машиналар.

А. Палехов фотоси.

ЛОЙИҲА

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ЕР ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

(Боши биринчи бетда)

14-МОДДА. Корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқларининг бекор қилиниш асослари.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи қуйидаги ҳолларда бекор қилинади:

1) ер участкасига ёки унинг бир қисмига эҳтиёж қолмаганида;

2) ер участкасидан фойдаланиш учун берилган муддат тугаганида;

3) корхона, ташкилот ёки муассаса тугатилганда;

4) ер участкаси ёки унинг бир қисми давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олинганда;

5) берилган ер участкаси 2-3 йил ичида ўзлаштирилмаганда.

Ердан фойдаланиш ҳуқуқи ер участкаси қандай мақсад учун берилган бўлса, шу мақсадда фойдаланилмаган тақдирда ҳам бекор қилиниши мумкин.

Иттифоқдош республикаларнинг ер кодексларида корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқларини бекор қилишнинг бошқа асослари ҳам кўзда тутилиши мумкин.

15-МОДДА. Гражданларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқларини бекор қилиш асослари.

Гражданларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи қуйидаги ҳолларда бекор қилинади:

1) ер участкасидан ёки унинг бир қисмидан фойдаланишдан ихтиёрий равишда воз кечилганда;

2) ер участкасидан фойдаланиш учун берилган муддат тугаганда;

3) хонадон ёки оиланинг ҳамма аъзолари доимий истиқомат учун бошқа жойга кўчиб кетганда;

4) хизматга оид чек ерининг берилишига сабаб бўлган меҳнат муносабатлари тугагач тақдирда, башарти ССР Иттифоқининг ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида бошқача ҳолат кўзда тутилмаган бўлса;

5) хонадоннинг ёки оиланинг ҳамма аъзолари вафот қилган тақдирда;

6) ер участкаси ёки унинг бир қисми давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олинганда.

Ушбу Асосларнинг 11 ва 47-моддаларида кўзда тутилган ҳаракатларни содир қилган, шунингдек ер участкасидан сурункасига икки йил фойдаланмаган ёҳуд ер участкаси қайси мақсад учун берилган бўлса, шу мақсадда фойдаланмаган гражданнинг ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи бекор қилиниши мумкин.

Иттифоқдош республикаларнинг ер кодексларида гражданларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқларини бекор қилишнинг бошқа асослари ҳам кўзда тутилиши мумкин.

16-МОДДА. Давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун ерни қайтариб олиш тартиби

Ер участкаси ёки унинг бир қисми давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун иттифоқдош республика Министрлар Советининг ёки автоном республика Министрлар Советининг қарори ёҳуд меҳнаткашлар депутатлари тегишли Совети ижроия комитетининг қарори асосида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда қайтариб олиниши мумкин.

Колхозлар, шунингдек совхозлар ва бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари фойдаланаётган ерларнинг, сувни муҳофаза қилувчи ва иҳота ўрмонлари ҳамда заповедниклар билан банд бўлган ерларнинг ёки маданий ёҳуд илмий аҳамиятга эга бўлган ерларнинг бир қисмини қайтариб олишга фақат алоҳида зарурият бўлган ҳоллардагина йўл қўйилади. Суғориладиган ва захи кетказилган ерлар давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун фавқулодда ҳолларда ва фақат иттифоқдош республика Министрлар Советининг қарори билан қайтариб олиниши мумкин.

Колхозлар фойдаланаётган ерларнинг бир қисми колхоз аъзолари умумий йиғилишининг ёки вакиллар йиғилишининг розилиги билангина қайтариб олиниши мумкин, совхозлар, бошқа давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари, муассасалари фойдаланаётган ерларнинг бир қисми эса ердан фойдаланувчилар билан ҳамда ССР Иттифоқи ёки иттифоқдош республикаларнинг тегишли министрликлари ва идоралари билан келишиб қайтариб олиниши мумкин.

17-МОДДА. Ер участкаларидан қидирув ишлари учун фойдаланиш тартиби.

Геология-разведка, геодезия ва бошқа қидирув ишларини олиб бораётган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ҳамма ерларда бу ишларни ердан фойдаланувчиларнинг ер участкаларини ўзларига ўтказиб олмай туриб, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгилаб қўйиладиган тартибда бажаришлари мумкин. Мазкур ишларни бошлаш муддатлари ердан фойдаланувчилар билан келишиб белгиланади, ўзаро келишилмаган тақдирда меҳнаткашлар депутатларининг тегишли район ёки шаҳар Советлари ижроия комитетлари томонидан белгиланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган ишларни олиб бораётган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўзлари банд қилиб турган ер участкаларини мўлжаллаб қўйилган мақсадда фойдаланиш учун ўз ҳисобларидан яна яроқли ҳолатга келтириб қўйишлари лозим. Ер участкалари иш олиб борилаётган вақтда яроқли ҳолатга келтирилади, бунинг учун имконият бўлмаганда эса, ишлар тамом бўлгандан кейин бир ой муддатдан кечиктирмай яроқли ҳолатга келтирилади. Бу мажбуриятларни бажармаган мазкур корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар, шунингдек мансабдор шахслар иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланадиган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

18-МОДДА. Ер қайтариб олинганлиги ёки вақтинча банд қилиб қўйилганлиги сабабли ердан фойдаланувчиларга етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш.

Ер участкалари давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олинганда ёҳуд вақтинча банд қилиб қўйилганда ердан фойдаланувчиларга етказилган зарар қопланиши керак. Етказилган зарар СССР Министрлар Совети тасдиқлайдиган Низомга мувофиқ қопланади.

19-МОДДА Ерларнинг қишлоқ хўжалигига алоқаси бўлмаган эҳтиёжлар учун олиниши натижасида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига етказилган зиённи қоплаш.

Қишлоқ хўжалиги билан банд бўлган ер участкалари қурилиш ва қишлоқ хўжалигига алоқаси бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун корхоналар, ташкилотлар, муассасаларга олиб берилганида, улар шу ерларнинг иқтисодий самарадорлигини ҳисобга олиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига етказилган зиённи қоплайдилар. Зиённи қоплаш харажатлари қурилаётган объектнинг қимматига қўшилади. Зиённи қоплашга бериладиган пул қишлоқ хўжалигига яроқли янги ерларни ўзлаштириш ва мавжуд ерларнинг унумдорлигини яхшилаш учун қишлоқ хўжалик органларининг махсус фондларига ўтказилади.

Қишлоқ хўжалигига алоқаси бўлмаган эҳтиёжлар учун ер олиб берилганлиги сабабли қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига етказилган ва қопланиши лозим бўлган зиённинг миқдори ва уни аниқлаш тартиби СССР Министрлар Совети томонидан белгиланади.

20-МОДДА. Ердан фойдаланиш устидан давлат контроллиги.

Ердан фойдаланиш устидан олиб бориладиган давлат контроллиги ер қонунларига, ердан фойдаланиш шартлари ва тартибига риоя қилинишини, ерларни давлат йўли билан ҳисобга олиб бориш, ердан фойдаланишнинг давлат томонидан қайд қилиниши ва ер кадастри тўғри юритилаётганлигини текшириб туришдан иборат.

Ердан фойдаланиш устидан давлат контроллигини СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг қишлоқ хўжалик министрликлари, уларнинг жойлардаги органлари ва меҳнаткашлар депутатларининг маҳаллий Советлари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланадиган тартибда амалга оширадилар.

II Бўлим

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ЕРЛАРИ

21-МОДДА. Қишлоқ хўжалик ерлари.

Қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланилаётган ёки шу мақсадлар учун мўлжаллаб қўйилган ерларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалик ерлари деб ҳисобланади.

Ҳайдаладиган, суғориладиган ва захи кетказилган ер майдонларини, шунингдек мўл ҳосил берадиган бошқа ерларнинг майдонини камайтиришга ва бу ерларни кам ҳосилли қилиб қўйишга йўл қўйилмайди, иттифоқдош республикалар қонунларида кўзда тутиладиган алоҳида зарур ҳоллар бундан мустаснодир.

22-МОДДА. Қишлоқ хўжалик ерларини фойдаланишга бериш.

Қишлоқ хўжалик ерлари муддатсиз фойдаланиш учун қуйидагиларга берилади:

колхозлар ва совхозларга, бошқа қишлоқ хўжалик давлат, кооператив, жамоат корхоналари ва ташкилотларига — қишлоқ хўжалигини юритиш учун;

илмий тадқиқот, таълим ва бошқа қишлоқ хўжалик муассасаларига — далаларда тадқиқотлар олиб бориш, фан муваффақиятларини ва илғор тажрибаларни қишлоқ хўжалигида амалий қўлланиш ва ёйиш, шунингдек ишлаб чиқариш мақсадлари учун;

қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларга — қишлоқ хўжалиги билан ёрдамчи хўжалик тариқасида шуғулланиш учун;

гражданларга — ёлланма меҳнатдан фойдаланмасдан шахсий хўжаликни юритиш учун.

Қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларга ер участкалари коллектив боғдорчилик ва сабзавотчилик билан шуғулланмоқ учун иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда ва шартларда берилиши мумкин.

Ушбу моддада кўрсатиб ўтилган ердан фойдаланувчиларга, муддатсиз фойдаланиш учун бериб қўйилган ерлардан ташқари, вақтинча фойдаланиш учун ҳам ер бериб қўйилиши мумкин.

23-МОДДА. Қишлоқ хўжалик ерларидан фойдаланувчиларнинг мажбуриятлари.

Қишлоқ хўжалик ерларидан фойдаланаётган колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар:

1) фан муваффақиятлари ва илғорлар тажрибаси асосида хўжаликнинг зона ва маҳаллий шароитлари ва ихтисослаштирилганлигига мувофиқ деҳқончиликнинг энг самарали системасини жорий қилишга, хўжалик тармоқларини иқтисодий манфаат келтирадиган қилиб бир-бири билан қўшиб олиб боришга, алмашлаб экишни жорий қилиш ва ўзлаштиришга, фойдаланилмаётган ерларни қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришга киритишга;

2) ерларни суғоришни, захини кетказишни ва сув билан таъминлашни ривожлантиришга, ўтлоқлар ва яйловларни яхшилашга, тупроққа охак ва ганж солиб туришга;

3) тупроқ эрозиясига, ерларнинг зах босиб ва шўрлаб кетишига қарши чоралар кўришга, далаларни ҳимоя қилувчи иҳота дарахтлари ўтқазишга, дарахтзорлар вужудга келтириб, қумларнинг ҳаракатини тўхтатишга, жарлар ва қиямаликларни ўпирилишдан сақлаб қолишга, тупроқнинг ифлосланишига йўл қўймасликка;

4) қишлоқ хўжалигига яроқли ерларни тошлардан, бута ва чакалаклардан тозалаб туришга, бегона ўтлар, зарарли ҳашаротлар ҳамда қишлоқ хўжалик ўсимликларининг касалликларига қарши кураш олиб боришга мажбурдирлар.

24-МОДДА. Колхозларнинг жамоат ерлари ва томорқа ерлари.

Давлат актига биноан колхозга муддатсиз (абадий) фойдаланиш учун бериб қўйилган ерлар жамоат ерларидан ва томорқа ерлардан иборатдир. Томорқа ерлар жамоат ерларидан натура ҳолида чегара билан ажратиб қўйилади.

Қишлоқ хўжалик артели Уставида кўзда тутилган нормаларда колхозчиларнинг хонадонларига ер участкалари бермоқ учун томорқа ерлар етишмай қолган тақдирда колхоз аъзолари умумий йиғилишининг ёки вакиллар йиғилишининг меҳнаткашлар депутатлари область (ўлка) Совети, автоном республика Министрлар Совети томонидан, областларга бўлинмаган республикаларда эса — иттифоқдош республика Министрлар Совети томонидан тасдиқланган қарорга биноан жамоат ерлари ҳисобидан томорқа ер фонди майдонини кўпайтиришга йўл қўйилади.

Колхозларга бириктириб қўйилган ерлардан ички хўжалик ишида фойдаланиш қишлоқ хўжалик артели Устави асосида ушбу Асосларга, шунингдек ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бошқа қонунларига мувофиқ амалга оширилади.

25-МОДДА. Колхоз хонадонининг томорқа ер участкаси олиш ҳуқуқи.

Ҳар бир колхоз хонадони томорқа ер участкаси олишга ҳақли. Унга томорқа ер колхоз аъзолари умумий йиғилишининг ёки вакиллар йиғилишининг қарорига биноан, қишлоқ хўжалик артели Уставида кўзда тутилган нормалар доирасида ажратиб берилади.

Колхоз хонадонининг меҳнатга яроқли бирдан бир аъзоси ССР Иттифоқи Қуролли Кучлари сафига чақирилган ёки сайланиб қўйилган лавозимда ишлаб турган, ўқишга кетган, колхознинг розилиги билан ёки ишчиларни ташкилий равишда ишга тортиш тартибида бошқа ишга вақтинча ўтган, шунингдек колхоз хонадонида фақат вояга етмаган болаларгина қолган тақдирда ҳам колхоз хонадонларининг шу ҳуқуқи сақланиб қолади.

Колхоз хонадонининг ҳамма аъзолари қариган ёки инвалид бўлиб қолганлиги сабабли меҳнат қобилиятини йўқотган тақдирда ҳам бундай колхоз хонадонларининг томорқа участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи сақланиб қолади.

Қишлоқ хўжалик артели Уставига мувофиқ колхозчиларнинг хонадонларига ўзларининг чорва молларини боқиш учун яйлов бериб қўйилади.

26-МОДДА. Қишлоқ жойларда яшаб турган ишчиларга, хизматчиларга ва бошқа гражданларга томорқа ер участкалари бериш.

Колхоз аъзолари умумий йиғилишининг ёки вакиллар йиғилишининг қарорига биноан қишлоқ жойларида ишлаб ва яшаб турган муаллимларга, врачларга ва бошқа мутахассисларга колхоз томорқа ер участкалари беради.

Совхозлар ва бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари, ташкилотлар ва муассасалар шу ташкилотларнинг доимий ишчилари ва хизматчиларига, шунингдек қишлоқ жойларда ишлаб ва яшаб турган муаллимларга, врачларга ва бошқа мутахассисларга томорқа учун мўлжаллаб қўйилган ерлардан томорқа ер участкалари берадилар.

Колхозларда ва совхозларда бўш ётган томорқа ерлар бўлса, колхоз аъзолари умумий йиғилишининг ёки вакиллар йиғилишининг ёҳуд совхоз маъмуриятининг меҳнаткашлар депутатлари район Совети ижроия комитети томонидан тасдиқланган қарорига биноан қишлоқ жойларда ишлаб турган ишчиларга, хизматчиларга, пенсионерларга ва инвалидларга томорқа участкалар берилиши мумкин.

Мазкур ишчилар ва хизматчилар пенсияга чиққанлари тақдирда уларнинг томорқа участкалари аввалги миқдорда сақланиб қолади.

Ушбу моддада кўрсатилган гражданларга ўзларининг чорва молларини боқишлари учун яйлов ҳам бериб қўйилиши мумкин.

Ер участкалари иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда ва нормалар доирасида берилади.

27-МОДДА. Ердан доимий фойдаланувчиларнинг қишлоқ хўжалик ерларини ердан фойдаланувчи бошқаларга вақтинча фойдаланиш учун бериш тартиби ва шартлари.

Ўзларига бириктириб қўйилган қишлоқ хўжалик ерларининг бир қисмидан вақтинча фойдаланмаётган колхозлар, совхозлар ва бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари ва ташкилотлари меҳнаткашлар депутатлари область (ўлка) Совети ижроия комитетининг, автоном республика Министрлар Советининг, областларга бўлинмаган иттифоқдош республикаларда эса — иттифоқдош республика Министрлар Советининг қарорига биноан, бу ерларни шундай ерларга муҳтож бўлган колхозларга, совхозларга ва бошқа хўжаликларга вақтинча фойдаланиш учун бериб қўйишлари мумкин. Ер участкасини муайян муддатга олган хўжалик зое кетган харажатларнинг ўрнини ердан фойдаланувчига шу ердан фойдаланиш муддатига мувофиқ равишда тўлайди.

Бир хўжаликнинг яроқли ерларидан бир қисми иккинчи хўжаликка доимий фойдаланиш учун ушбу Асосларнинг 10-моддасида кўзда тутилган тартибда берилади.

28-МОДДА Якка деҳқон хўжаликларининг ердан фойдаланиши.

Айрим районлардаги якка деҳқон хўжаликлари қишлоқ хўжалигини юритиш учун ўзларига берилган ер участкаларидан иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланадиган тартибда ва нормалар доирасида фойдаланадилар.

III Бўлим

АҲОЛИ ЯШАЙДИГАН ПУНКТЛАРНИНГ (ШАҲАРЛАР, ШАҲАР ТИПИДАГИ ПОСЁЛКАЛАР ВА ҚИШЛОҚ АҲОЛИ ПУНКТЛАРИНИНГ) ЕРЛАРИ

29-МОДДА. Шаҳар ерларининг составн

Шаҳар доирасидаги ерларнинг ҳаммаси шаҳарнинг ерлари ҳисобланади.

Шаҳар ерлари составига:

1) шаҳар бинолари билан банд бўлган ва уларга мўлжалланган ерлар;

2) умум фойдаланадиган ерлар;

3) шаҳар ўрмонлари билан банд бўлган ерлар, қишлоқ хўжалигида фойдаланилаётган ерлар;

4) шаҳар хўжалиги ва қурилишига бевосита алоқадор бўлмаган мақсадлар учун фойдаланилаётган ерлар киради.

30-МОДДА. Шаҳар ерларидан фойдаланиш тартиби.

Шаҳар доирасидаги ерларнинг ҳаммаси меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советлари ихтиёридадир.

Шаҳар чегарасини белгилаш ва ўзгартириш, шаҳар ерларини ердан фойдаланувчиларга бериш тартиби ҳамда бу ерлардан фойдаланиш шартлари иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади, ушбу Асослар 29-моддасининг 4 бандида кўрсатилган ерлардан фойдаланиш тартиби эса, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунлари билан белгиланади.

31-МОДДА. Колхоз ва совхозларнинг шаҳар доирасидаги ерлардан фойдаланиши

Колхозларнинг жамоат ерлари, совхозларнинг ҳамда бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларининг ерлари, агар бу ерлар шаҳар доирасида жойлашган бўлиб, шаҳарни планлаштириш лойиҳасига биноан иморатлар қурилиши ёки ободончилик ишлари олиб борилмайдиган бўлса, уларнинг ўзига муддатсиз фойдаланиш учун биркитиб қўйилади.

Бу ерларга уй-жой бинолари, маданий-маиший ва ишлаб чиқариш бинолари меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советлари ижроия комитетлари билан келишиб жойлаштирилиши мумкин.

32-МОДДА. Шаҳарларда иморатларга эгалик ҳуқуқи бошқаларга ўтганида ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқининг ҳам бошқаларга ўтиши.

Шаҳар ерларида иморатларга эгалик ҳуқуқи бошқаларга ўтганида ер участкасидан ёки унинг бир қисмидан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган тартибда уларга ўтади.

33-МОДДА. Шаҳар атрофи зоналари

Шаҳар доирасидан ташқаридаги территория (иморатлар қуриш учун резерв қилиб қўйилган территория, ўрмон-боғлар минтақаси, меҳнаткашлар дам оладиган ва спорт билан шуғулланадиган шаҳардан ташқаридаги жойлар, шаҳар атрофидаги қишлоқ хўжалик корхоналари ва ташкилотларининг ерлари) шаҳар атрофи зоналари тарзида ажратиб қўйилади.

Шаҳар атрофи зоналарини ажратиш ва бу зоналардаги ерлардан фойдаланиш тартиби иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

34-МОДДА. Шаҳар типидаги посёлкаларнинг ерлари.

Ушбу Асосларнинг 29, 30, 31, 32 ва 36-моддаларидаги қоидалар иттифоқдош республикаларнинг қонунларига мувофиқ шаҳар типидаги посёлкалар категориясига ўтказилган аҳоли яшайдиган пунктларнинг ерларига ҳам жорий қилинади.

Посёлка доирасидаги ерлар меҳнаткашлар депутатлари посёлка Советларнинг ихтиёрида бўлади.

35-МОДДА. Аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларининг ерлари.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктлари бошқа ерлардан чегаралаб қўйилади. Аҳоли яшайдиган, келажакда ривожланиши мўлжалланган қишлоқ пунктларининг чегаралари шу пунктларнинг планлаштириш ва иморатлар қуриш лойиҳаларига мувофиқ белгилаб қўйилади.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктлари доирасида меҳнаткашлар депутатларининг қишлоқ Советлари колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари фойдаланадиган ерлар составига кирмаган ерлардан ер участкалари ажратиб бериш тўғрисида қарорлар қабул қилади.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пункти доирасида колхозларга ва совхозларга биркитиб қўйилган ер участкаларидан шу колхозлар ва совхозлар ушбу Асосларнинг 24, 25 ва 26-моддаларига, шунингдек ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бошқа қонунларига мувофиқ уй-жой бинолари, маданий-маиший, хўжалик бинолари ва иншоотлар қуриш учун, шунингдек томорқа ер бериш учун фойдаланадилар.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пункти доирасида саноат корхоналарига ва бошқа корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасаларга, шунингдек гражданларга фойдаланиш учун бериб қўйилган ер участкалари ушбу Асосларнинг 37—39-моддаларига, 26-моддасининг учинчи қисмига ва 28-моддасига, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бошқа қонунларига мувофиқ фойдаланилади.

Кўчалар, майдонлар, йўллар, боғлар ва шу кабилар билан банд бўлган ерлар аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктининг умумфойдаланадиган ерлари ҳисобланади.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пункти доирасида ердан фойдаланувчиларнинг ҳаммаси, ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонунларга қандай риоя қилишини меҳнаткашлар депутатларининг қишлоқ Совети контроль қилиб туради.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларининг чегараларини белгилаш ва ўзгартириш, уларни келажакда ривожлантиришга мўлжалланган пунктлар қаторига ўтказиш тартиби, шунингдек аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларининг ерларидан фойдаланиш тартиби иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

36-МОДДА. Ер участкаларини уй-жой қуриш ва дачалар қуриш кооперативларига, шунингдек якка тартибда уй-жой қуриш учун гражданларга бериш.

Уй-жой қуриш ва дачалар қуриш кооперативларига, шунингдек якка тартибда уй-жой қуриш учун гражданларга ер участкалари давлат запас ерларидан, давлат ўрмон фонди ерларидан ва аҳоли яшайдиган пунктларнинг ерларидан ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланадиган тартибда ва шартлар билан берилади.

IV Бўлим

САНОАТ, ТРАНСПОРТ, КУРОРТЛАР, ЗАПОВЕДНИКЛАРНИНГ ЕРЛАРИ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА МЎЛЖАЛЛАНМАГАН БОШҚА ЕРЛАР

37-МОДДА. Саноат, транспорт корхоналарига ва қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган бошқа корхоналарга, ташкилотларга ва муассасаларга фойдаланиш учун ер бериш.

Қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган корхоналарга, ташкилотларга ва муассасаларга ер участкалари ўз зиммаларига юклатилган махсус вазифаларни амалга ошириш (саноат ишлаб чиқариши, транспорт, илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш, курортлар, заповедниклар ва шу кабиларни ташкил этиш) учун фойдаланишга берилади.

Қишлоқ хўжалигига алоқадор бўлмаган мақсадлар учун ажратиб бериладиган ер участкаларининг миқдори белгиланган тартибда тасдиқланган нормаларга ёки лойиҳа-техника ҳужжатларига мувофиқ белгиланади, ер участкалари эса ердан фойдаланиш навбатини ҳисобга олиб туриб ажратиб берилади.

Саноат, транспорт, курортлар, заповедникларнинг ерларидан ҳамда қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган бошқа ерлардан фойдаланиш тартиби, ердан фойдаланишнинг алоҳида шартлари (санитария муҳофазаси округлари ва шу кабилар) кўрсатиб қўйилган зоналарни аниқлаш тартиби СССР Министрлар Совети ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари томонидан шу ерлар тўғрисида тасдиқланадиган низомлар билан белгиланади.

38-МОДДА. Саноат, транспорт корхоналарининг ва қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган бошқа корхоналарнинг ўз ерларини қишлоқ хўжалик мақсадлари учун беришлари.

Саноат, транспорт корхоналари ва қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган бошқа корхоналар ўзлари фойдаланмаётган ерларни меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг қарорига биноан колхозларга, совхозларга ҳамда бошқа корхоналарга, ташкилотларга ва муассасаларга ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда ва шартлар билан қишлоқ хўжалик мақсадлари учун вақтинча фойдаланишга бериб қўядилар.

39-МОДДА. Хизматга оид чек ерлар

Ўз хизмати тақозосига кўра аҳоли яшайдиган пунктлардан ташқарида яшаб турган ишчилар ва хизматчиларга (транспорт, магистрал трубопроводлар ва алоқа линиясида ишловчи ходимларга, ўрмон хўжаликларининг, ўрмонзорларнинг, давлат ўрмон кўчатзорларининг ва шу кабиларнинг ходимларига) ёрдамчи шахсий хўжалик юритиш учун хизматга оид чек ерлар бериб қўйилади.

Хизматга оид чек ерларнинг миқдори, бундай ерларни ажратиб бериш тартиби ва улардан фойдаланиш шартлари иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

V Бўлим

ДАВЛАТ УРМОН ФОНДИ ЕРЛАРИ

40-МОДДА. Давлат ўрмон фонди ерлари

Ўрмон билан қопланган, шунингдек ўрмон билан қопланмаган бўлса-да, лекин ўрмончилик хўжалиги юритиш учун мўлжаллаб қўйилган ҳамда ўрмонлар орасига жойлашган ёки ўрмонлар ичига кириб қолган ерлар (яйловлар, ботқоқликлар, бўш ётган ерлар ва шу кабилар) давлат ўрмон фонди ерлари деб ҳисобланади.

Давлат ўрмон фондининг ерларидан фойдаланиш тартиби ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

VI Бўлим

ДАВЛАТ СУВ ФОНДИ ЕРЛАРИ

41-МОДДА. Давлат сув фонди ерлари.

Қуйидаги ерлар давлат сув фонди ерлари деб ҳисобланади:

1) табиий сув ҳавзалари (дарёлар, кўллар, денгизлар, шу жумладан территориал сувлар) билан ҳамда сунъий сув ҳавзалари (сув омборлари, каналлар) билан, шунингдек музликлар билан банд бўлган ерлар;

2) гидротехника ва бошқа сув хўжалиги иншоотлари билан банд бўлган ерлар;

3) сув ҳавзаларининг соҳиллари бўйлаб ажратиб қўйилган ерлар, муҳофаза зонаси ва шу кабилар учун бериб қўйилган ерлар.

Давлат сув фонди ерлардан фойдаланиш тартиби ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

VII Бўлим

ДАВЛАТ ЗАПАС ЕРЛАРИ

42-МОДДА. Давлат запас ерлари.

Ердан фойдаланувчиларга муддатсиз ва узоқ муддат билан фойдаланишга берилмаган ерларнинг ҳаммаси давлат запас ерлари ҳисобланади.

Давлат запас ерларидан фойдаланиш тартиби ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

VIII Бўлим

ЕР КАДАСТРИ

43-МОДДА. Ер кадастрининг мақсади ва составн

Ер ресурсларини тўғри ҳисобга олиб боришни ва бу ресурслардан рационал равишда фойдаланишни таъминлаш мақсадида ер кадастри юритилади.

Ер кадастри ердан фойдаланишнинг қайд қилинишини, тупроқларга белгилар қўйиб ва ерларга иқтисодий баҳо бериб, ерларнинг миқдори ва сифатини ҳисобга олиб боришни ўз ичига олади.

Ер кадастрини юритиш СССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва иттифоқдош республикаларнинг қишлоқ хўжалик министрликларига юклатилади. Ер кадастри ССР Иттифоқи учун ягона бўлган система асосида давлат ҳисобидан амалга оширилади. Кадастр ҳужжатларининг формаларини СССР Министрлар Совети белгилаб беради.

IX Бўлим

ДАВЛАТ ЕР ТУЗИЛИШИ

44-МОДДА. Ер тузиш ва ер тузиш ишлари.

Давлат ер тузиши ердан фойдаланувчиларнинг ердан энг тўлиқ, рационал ва самарали фойдаланишларини, деҳқончилик маданиятини оширишни ва тупроқни муҳофаза қилишни, шунингдек янги ерларни топиб, қишлоқ хўжалик мақсадлари ва халқ хўжалигининг бошқа мақсадлари учун ўзлаштиришни ташкил этишни кўзда тутган тадбирдир.

Ер тузиш қуйидаги ер тузиш ишларидан иборат бўлади:

1) ер участкаларини ажратиб бериш ва қайтариб олиш;

2) фойдаланилаётган ерларнинг бир-биридан ажралиб қолганлигини ва ерларнинг жойланишидаги бошқа ўнғайсизликларни йўқотиш йўли билан ердан фойдаланишни тартибга солиш; районларни планлаштириш схемалари асосида ердан фойдаланиш чегараларини аниқлаш ва ўзгартириш;

3) шаҳар чегараларини, посёлка чегараларини ва аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларининг чегараларини белгилаб бериш ва ўзгартириш;

4) иқтисодий жиҳатдан асосланган алмашлаб экишни жорий қилиб, колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарининг, ташкилотлар ва муассасаларнинг территорияларида ички хўжаликни ташкил этиш;

5) қишлоқ хўжалик мақсадларида ўзлаштирмоқ учун янги ерларни топиш;

6) ерларнинг миқдорини ва сифатини ҳисобга олиш билан алоқадор бўлган геотопографик, тупроқ агротехникаси ишларини ва бошқа ишларни ўтказиш.

Ер тузиш ишлари, жумладан лойиҳалаш-қидириш, суратга олиш ва текшириш ишлари давлат ҳисобидан ўтказилади. Ер тузиш ишларини давлат ер тузиш органлари амалга оширади.

45-МОДДА. Ер тузиш ҳужжатлари.

Ер тузиш ишлари олиб борилаётганида ер тузиш лойиҳалари, шунингдек ушбу Асосларнинг 10-моддасида кўзда тутилган ердан фойдаланишга ҳуқуқ берувчи ҳужжатлар тузилади.

Ер тузиш лойиҳалари манфаатдор бўлган ердан фойдаланувчиларнинг иштирокида тузилади ва тасдиқланганидан кейин натура тарзида (ернинг ўзида) акс эттирилиб, фойдаланиладиган ернинг чегаралари белгиланган нусхадаги чегара белгилари билан ажратиб қўйилади.

Территорияни хўжалик ичида белгилаб қўйилган ер тузиш тартибида ташкил этиш колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари учун мажбурийдир.

X Бўлим

ЕР ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ

46-МОДДА. Ер тўғрисидаги низоларни ҳал этиш тартиби

Ердан фойдаланиш ҳуқуқи бузилганлиги сабабли колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари, муассасалари ва гражданлар ўртасида юз берган низолар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланган тартибда ҳал этилади.

Бир иттифоқдош республикадаги колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа давлат, кооператив, жамоат корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларининг иккинчи иттифоқдош республика территориясидаги ердан фойдаланиш масалаларига оид низолари манфаатдор иттифоқдош республикаларнинг вакилларидан тенг асосда тузилган комиссия томонидан кўриб чиқилади.

Комиссия бамаслаҳат бир қарорга келаолмаган тақдирда, мазкур масалаларга доир низолар СССР Министрлар Совети томонидан кўрилади.

XI Бўлим

ЕР ҚОНУНЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

47-МОДДА. Ер қонунларини бузганлик учун жавобгарлик.

Ер участкаларини олиш-сотиш, гаровга қўйиш, васият қилиш, ҳадя қилиш, ижарага бериш, ўзбошимчалик билан айирбошлаш ва ернинг давлат мулки бўлиш ҳуқуқини ошкора ёки яширин шаклда бузадиган бошқа битимлар ҳақиқий эмас. Ана шундай ҳаракатлар қилишда, ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаб олишда айбли бўлган, шунингдек ерларни муҳофаза қилишни таъминламаётган ёки тупроқни яхшилаш ва тупроқда бўладиган зарарли жараёнларнинг олдини олиш тадбирларини бажармаётган ёҳуд ер қонунларини бошқа бир тарзда бузишга йўл қўяётган шахслар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар. Ердан фойдаланувчилар бундай хатти-ҳаракатларга йўл қўйганликлари тақдирда, бундан ташқари, ер участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум қилинишлари мумкин.

Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган ер участкалари эгаларига қайтариб берилади ва шу ерга қилинган харажатлар тўланмайди,

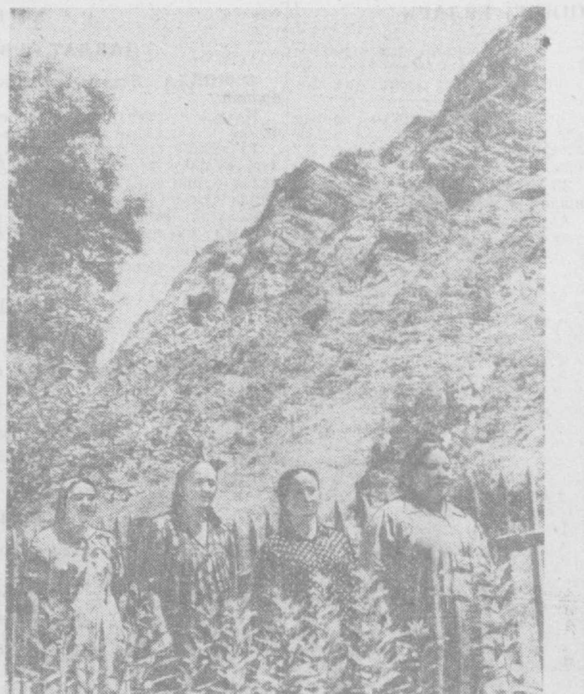

Сервиқор тоғлар қучоғидаги баҳаво ва ҳушманзара оромгоҳларда дам олиш кишининг кучига куч қўшади. Шу кунларда Бурчмулладаги дам олиш уйлари гавжум. Суратда: тоғ этагига жойлашган дам олиш уйининг манзараларини кўриб турибсиз.

Ҳ. Ҳайитмуҳамедов фотолари. (ЎзТАГ).

ЎҚУВЧИЛАР КУЧИ БИЛАН

«Ремонт ишларини мактаб ўқувчилари кучи билан тўла қўлдан чиқарамиз». Мактабда ҳали ўқишлар тугамасданоқ, юқори синф ўқувчилари ана шундай ташаббус билан чиқишган эди.

Ремонт ишларига уюшқоқлик билан киришилди. Парта ва доскалар мойланди. Синф хоналари яхшилаб оқланди. Мактабда, ҳозир ҳамма нарса сентябрга тахт!

— Мактабимиз саҳнини кенгайтиришда «Маданият» колхозининг оталиқ ёрдами катта бўляпти,— дейди Орджоникидзе районидаги 32-мактаб директори ўртоқ Ғ. Раҳимов.— Бу йил колхоз кучи билан янги ошхона қуриб берилди. Ҳозир ўқувчиларга дарсликлар тарқатиш ишлари қизғин давом эттирилмоқда.

ТАЖРИБА СТАНЦИЯСИДА

Октябрь массиви территорияси ва унинг атрофларида мевазор боғлар кўп. Бу ерда катта-катта майдонларни Тошкент зилзиласидан сўнг кўплаб турар жой бинолари банд этган бўлишига қарамай кўпгина боғлар, мевали дарахтлар сақлаб қолинди. Кўчалар ва ариқларнинг бўйларига неча минглаб янги дарахт кўчатлари ўтқазилди.

...Икки тарафи соя-салқин дарахтлар билан ўралган боғ кўчадан ўтиб илмий даргоҳ — Низомий номидаги Давлат педагогика институти агрономия факультетининг қишлоқ хўжалик кафедрасига қарашли агробиология станциясига кириб бордик. Кўркам ҳиёбон. Дарахтлар яхши ривожланган, улар анвойи хил... Боғ кўча тугаб, яшнаган пайкаллар, карталар намоён бўлади. Уларга эътибор билан разм солсангиз ҳамма турдаги экинлар ўстиралаётганини кўрасиз.

Ўн гектар ерда шунча хил экин ўстиришаяпти деб, ҳайрон бўларсиз. Бу — тажриба даласи. Институтда таълим олаётган бўлажак қишлоқ хўжалик мутахассислари лекцияларда олган назарий билимларини бу ерда амалиёт билан боғлаб олиб борадилар, етук олимлар, мутахассислар раҳбарлигида қишлоқ хўжалик техникасини ишлатиш, ер-тупроқ шароитларини ўрганиш, экинларни парваришлаш, уларни пайванд, қаламча усуллари билан кўпайтириш ва бошқалар бўйича малака оширадилар. Студентлар бу ерда ўзлари ишлайдилар, олган назарий билимларини амалга тадбиқ этадилар, етарли тажриба орттирадилар.

Студентларнинг деҳқончиликдаги экспериментал-тажриба ишларига республикамизда танилган йирик олим, профессор Акром Дадабоев, қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари Ўроз Холдоров, Ҳабибулло Қорабоев, Муҳаммад Усмонов, аспирантлар Адҳам Қодиров, Тамара Инағомова ва бошқалар раҳбарлик қилишаяпти. Айни вақтда улар тажриба участкаларида ўсимликларнинг янги навлари ёки дурагайларини яратиш устида илмий-тадқиқот ишларини ҳам олиб бормоқдалар.

Профессор Акром Дадабоев раҳбарлигида студентлар пахта устида катта тажриба ишлари олиб боришаяпти. Экспериментал-тажриба участкасига пахтанинг неча ўнлаб нави экилган. Студентлар йирик олимнинг пахтанинг янги серҳосил ва тезпишар навини яратиш юзасидан олиб бораётган илмий изланишларидан бохабар бўлиб бораётганликлари ва пахтачилик илмини чуқур ўрганаётганликларидан беҳад мамнунлар. Улар ўстирилаётган ҳар бир туп ғўзани меҳр ва қунт билан парвариш қилмоқдалар. Шу туфайли ҳамма ерда ғўзалар яхши ривожланмоқда, ҳосил нишоналари салмоғи ортмоқда.

Институтнинг экспериментал-тажриба участкаси бир неча алоҳида бўлимларга бўлинган. Масалан, пахтачилик, мевачилик ва узумчилик, гулчилик, манзарали дарахтлар ва доривор ўсимликлар тажриба участкаси, коллекция участкаси ва бошқалар. Мазкур участкаларни айланар экансиз, студент ва олимларнинг ҳамкорликда амалга оширган ажойиб ишларнинг гувоҳи бўласиз.

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

Ҳамма участкаларга ер майдонлари мослаб ажратиб берилган. Доривор ўсимликлардан зира, қорақант, ялпиз дейсизми, манзарали ўсимликлардан дуб, оқ қайин, япон беҳиси, малина дейсизми, ҳамма-ҳаммаси бор. Боғдаги ранг-баранг мевали дарахтларни айтмайсизми, ҳосилидан кўз қамашади.

Коллекция участкаси ўзига хос манзарага эга. Уни бир оғиз сўз билан яшнаб турган табиат музейига қиёс қилгулик.

Биз юқорида бир қанча олимлар ва аспирантлар номини тилга олиб ўтдик. Бироқ экспериментал-тажриба станциясининг бошқа жонкуяр кишилари ҳам йўқ эмас. Участка бошлиғи, ёш коммунист Вали Набиев, агроном Омон Хўжаев, бригада бошлиғи Раҳим Пўлатовларнинг самарали фаолиятидан институт маъмурияти беҳад миннатдор.

Вали Набиев деҳқончиликни жони-дилидан севган ёшлардан. Бу меҳр унда болалигидаёқ уйғонган. Вали асли шу ерлик. Ҳозир Октябрь массиви ўрнида бўлган колхозда деҳқончилик ишлари билан шуғулланиб, юрган. У институтнинг агрономия факультетида ўқиётган чоғларида бирорта тажриба участкаси йўқлигидан афсус қиларди.

Вали бир кун факультет йиғинида кўнглидаги ана шу гапларни дадил чиқиб айтди. Деканат унинг фикрини маъқул топиб, тажриба участкаси ташкил этиш ишига уни ҳам жалб этди. Вали анча вақтлардан буён фойдаланилмаётган бир ер борлигини, уни осонлик билан ўзлаштириб яхши ҳосилдор далага айлантириш мумкинлигини маълум қилди. Маъмурият бу фикрга қизиқиш билан ёндошди.

Ишлар бошланиб кетди. Тез орада баланд-паст ерлар текисланиб, пастқамлик ўрнида яхлит дала бунёдга келтирилди. Дастлаб эгатлар олиниб, ниҳоллар экила бошланди.

Мана шу воқеага роса ўн йил бўлди. Вали Набиев шу ўтган давр ичида экспериментал-тажриба участкасини обод қилиш, ривожлантириш йўлида манзур бўларли ишлар қилинди.

Бўлажак олим ўз орзуси билан ҳамоҳанг равишда камолатга эришмоқда. Ҳозир у институтда илмий ходим. Илмий ишига муҳим темалардан бирини танлаган, «Ёввойи ўсимликларни маданий ўсимликларга айлантириш» деб номланади.

Зира (Алькор) — Вали Набиев олиб бораётган илмий ишларнинг биридир. Бу кўпйиллик ўсимликни маданийлаштириш, маҳаллий шароитларга мослаштириш, халқ хўжалиги мақсадлари учун зирани кўплаб етиштириш ишчан мутахассис олдида турган асосий масаладир.

— Ҳозир зирани тажриба сифатида ўстираяпмиз, — дейди Вали Набиев, — лекин зирани хўжаликларда кенг равишда экиб ўстирадиган вақт узоқ эмас. Ҳатто уни ҳовли-жойларда ҳам экиб ўстираверишимумкин бўлади. Зира доривор ўсимлик сифатида бизга бошқа ёқлардан келтириладиган, озиқ-овқат саноати ва рўзғорда кўп ишлатиладиган лавр барги ўрнини тўла ва жуда яхши қоплай олади. Зира барги солиб тайёрланган консервалар, турли хил таомлар ўзининг тотлилиги ва хуштаъмлиги билан устун туради. Мазаси ва сифати узоқ вақт яхши сақланади, шифобахш хусусияти анча ортиқ бўлади.

Институт экспериментал-тажриба базаси фақат студентлар учунгина эмас, балки мактаб ўқувчилари учун ҳам ажойиб бир билим маскани бўлиб хизмат қилаётир. Октябрь массиви территориясида жойлашган 14, 109 ва 129-мактабларнинг ёш табиатшунослари бу ерда тез-тез бўлиб тажриба ўрганишаяпти. Улар тажриба участкаларида олган билим ва малакалари асосида ўз мактаблари майдонида кўркам боғлар барпо этишмоқда.

Н. ҲИКМАТУЛЛАЕВ,
И. ЮСУПОВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

ФИТНА ФОШ ЭТИЛДИ

АДАН, 28 июль. ТАСС мухбири Д. Згерский хабар беради: Империализм ва реакциянинг ёш Жанубий Яман Халқ Республикасига қарши уюштирган яна бир фитнасини мамлакат хавфсизлик кучлари фош қилдилар. Жанубий Яман халқи душманларининг яна бир кирдикори фош қилинганлиги тўғрисида ҳукумат баёноти эшиттирилган вақтда республиканинг бутун аҳолиси радио карнайлари атрофида тўпланди.

Республика ҳукумати фитначилар қўзғолон кўтариш планини тузганликларини, қўпорувчилик ишларини уюштириш учун ўз агентларини мамлакатга яширинча юборилганликларини, қўзғолончи унсурларни пул ва қурол билан таъминлаганликларини ҳамда қўзғолонни бошлаш муддатини келишиб олганликларини хабар берди.

Бироқ революцион кучлар фитнани ва унинг ташкилотчилари ҳамда ижрочиларини фош қилиб ташладилар, дейилади баёнотда. Қўлга туширилган маблағлар ва ҳужжатлар бу фитнани уюштирувчилар империалистик кучлар ва Саудия реакцияси эканлигидан далолат бермоқда. Улар халқ тугатиб юборган Жанубий Арабистон федерациясининг собиқ султонларига ва уларнинг малайларига, оппортунистларга ҳамда Саудия реакцияси билан мустаҳкам алоқада бўлган собиқ Жанубий Арабистон иттифоқи партияси аъзоларига суяниб иш кўрганлар. Жанубий Яман Халқ республикасидаги тўртинчи вилоят шу қўзғолоннинг маркази бўлиши керак эди.

Ҳукуматнинг баёнотида яна бундай дейилади: фитначилар ўзларининг чет элдаги хўжайинларининг буйруғини бажариб, Ассаидда (тўртинчи вилоят) ва Хабиллайнда (иккичи вилоят) талончилик ва зўравонликдан иборат тартибсизликлар уюштирганлар.

Жанубий Яман Халқ Республикаси ҳукумати революция йўлидан олға қараб боришни давом эттиришга ва империализм, реакциянинг ҳамда унинг малайларининг Жанубий Яман халқига қарши барча ҳуружларини барбод қилишга қаттиқ аҳд қилганлигини билдирди.

ҒАРБИЙ ГЕРМАНИЯ МИЛИТАРИСТЛАРИНИНГ КИРДИКОРЛАРИ

Халқаро империалистик реакция қўллаб-қувватлаётган Германия Федератив Республикасидаги милитарист кучлар кейинги вақтларда социалистик мамлакатларнинг чегаралари яқинида ўз фаолиятини анча кучайтириб юбордилар.

Яқинда Балтика денгизидаги Киль ҳарбий-денгиз базасида традицион спорт байрами деган баҳона билан НАТО ҳарбий блокида қатнашувчи мамлакатларнинг байроқлари остида ҳарбий кемалар кўриги ўтказилди. Германия Федератив Республикасининг жанубида бундесвер ҳаво-десант ва ҳаво-транспорт қисмларининг «колибри» деб аталган манёврлари ҳали яқиндагина тамом бўлди. Матбуотнинг таъкидлаб ёзишича, бу манёврлар давомида «парашют десантларини тушириш ишлари такомиллаштирилди». Август ойида ўтказиладиган «кулранг кундуз» манёврларида бундесвер НАТОда қатнашувчи бир қанча мамлакатларнинг қўшинлари билан биргаликда «сувдан кечиб ўтиш ва кечув йўлларини қуриш ишларини» такомиллаштиради.

Ниҳоят, сентябрь ойининг ўрталарида Германия Федератив Республикасининг жанубий қисмида «қора шер» манёврларини ўтказиш мўлжаллангалиги эълон қилинди. Бундесвер дивизиялари бу манёврларда Америка қўшинлари билан биргаликда «қўшинлар ва авиация қисмларининг биргаликда ҳаракат қилишини, шунингдек кўп миллатли армиянинг моддий-техника таъминотини такомиллаштириш» керак. Чехословакия чегаралари яқинида иғвогарлик ниятида ўтказилмоқчи бўлган бу манёврларнинг чин мақсадлари фош қилинганлиги муносабати билан кейинги вақтларда Ғарбий Германия матбуоти Германия Федератив Республикаси ҳукумати манёврларни бошқа вақтга ва бошқа жойга кўчиришга тайёр деб ёзди.

Халқаро империализм социалистик мамлакатларга қарши диверсияни кучайтирмоқда, социалистик мамлакатларнинг бирлигини заифлаштириш ва социалистик жамиятга зимдан путур етказишга уринмоқда. Аммо жаҳон социалистик ҳамдўстлиги империалистик реакциянинг кирдикорларига ўз сафларининг жипслигини мустаҳкамлаш билан жавоб бермоқда. Пролетар интернационализми принципларига содиқ бўлган Совет Иттифоқи, бошқа социалистик мамлакатлар социалистик ғалабаларни ҳимоя қилишда Чехословакия коммунистларига, унинг барча меҳнаткашларига зарур ёрдам кўрсатишга тайёр эканликларини билдирмоқдалар.

Социалистик мамлакатлар қардош партиялари делегацияларининг Варшавадаги учрашувида қабул қилинган мактубда бундай дейилади: «империализм тинч ёки нотинч йўл билан, зимдан ёки сиртдан туриб социалистик системага раҳна солишига ва Европадаги кучларнинг нисбатини ўз фойдасига ўзгартиришига биз ҳеч қачон рози бўлмаймиз».

С. ИВАНОВ.
А. РАЧКОВ.
(ТАСС).

ВДР ОСМОНИДА АМЕРИКАНИНГ 3.055 САМОЛЁТИ УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, (ТАСС). Вьетнам халқ армиясининг ҳаво ҳужумидан мудофаа қисмлари 25 июлда Нгеан ва Куангбинь вилоятлари осмонида Американинг икки самолётини уриб туширдилар. Вьетнам информация агентлиги тарқатган қўшимча маълумотларга қараганда, Вьетнам зенитчилари 22 ва 24 июлда Нгеан, Куангбинь ва Хатинь вилоятлари осмонида Американинг 3 самолётини уриб туширганлар.

Вьетнам Демократик Республикаси осмонида уриб туширилган Америка самолётларининг умумий сони 25 июлгача 3.055 тага етди.

ФРАНЦИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ПАРИЖ, (ТАСС). Парижда Франция Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини бошлади. Пленум кун тартибида битта масала — «Партиянинг халқаро сиёсати» масаласи турибди (докладчи Франция Компартиясининг Бош секретари. Вальдек Роше).

Малави республикаси Африка қитъасининг марказий қисмида жойлашган. 1964 йилгача Малави Англиянинг Ньясаленд протекторати бўлган. Суратда: республика мустақиллигининг рамзи сифатида ўрнатилган монумент.

Д. Мамлеев фотоси. (ТАСС).

СПОРТ

ҲУЖУМ—ЭНГ ЯХШИ ҲИМОЯ

ЦСКА — «Локомотив» — 2:0;
«Динамо» (Тбилиси) — СКА (Ростов-Дон) — 0:0;
«Арарат» — «Торпедо» (Кутаиси) — 1:0;
«Динамо» (Москва) — «Спартак» — 2:1;
«Пахтакор» — «Зенит» — 5:0;
«Қайрат» — «Динамо» (Минск) — 2:1;
«Шахтёр» — «Динамо» (К) — 2:3;
«Заря» — «Черноморец» — 1:1;
«Нефтчи» — «Торпедо» (Москва) — 1:1;
«Динамо» (Кировобод) — «Кр. Советов» — 0:0.

XXX юбилей футбол чемпионати ўз экваторидан ўтди. Олий лига командалари иккинчи давра ўйинларини ҳам бошлаб юборишди.

20-тур кутилмаган натижаларни келтирди. Пешқадам «Спартак» динамочилар билан ўйнаб 1:2 ҳисобида мағлубиятга учради. Киев динамочилари эса, Донецк кончиларини енгиб, биринчи ўринга чиқиб олишди.

Бу турда энг йирик ҳисоб Тошкентда қайд қилинди.

«Пахтакор» «Зенит» устидан 5:0 ҳисобида ғалаба қозониб муҳим икки очкони қўлга киритди. Ўзбек футболчилари ўйинга олти ҳимоячи билан майдонга тушишди. Дастлабки минутларда ярим ҳимояда ўйнаган В. Науменко ва Б. Петуховлар ўз вазифаларини уддалай олмай командадош дўстларини оғир аҳволга солиб қўйишди. Натижада «Зенит» футболчилари майдон марказини эгаллаб олиб кескин ҳужумга ўтишди. Лекин Л. Бурчалкин, Г. Гончаров, айниқса С. Погосовлар қулай имкониятлардан фойдалана олишмади.

Матчнинг 30-минутларидан бошлаб майдондаги кучлар нисбати тенглашди. «Пахтакор» ҳам «қарзда» қолмай, кескин ҳужумга ўтди. Энди Абдураимов, Бектошев, Раҳматуллаевлар меҳмонлар ҳимоячиларини шошириб қўя бошладилар.

38-минутда Э. Абдураимов меҳмонлар штраф майдонига ёриб киради. Уни чалиб йиқитишади. Москвалик судья Ю. Бочаров ленинградликларни 11 метрли жарима тўпи билан жазолайди. Эркин бу имкониятдан моҳирлик билан фойдаланиб ҳисобни очди.

«Ҳужум — энг яхши ҳимоя». Пахтакорчилар матчнинг иккинчи ярмида ана шу шиор остида ўйнашди. «Зенит» ҳимоячилари кетма-кет хатоларга йўл қўя бошлашди.

61-минутда ленинградликлар иккинчи марта ўйинни марказдан бошладилар (гол автори яна Абдураимов). Орадан уч минут ўтгач, ишқибозлар иккинчи бор дарвозабон Э. Шаповаленко билан Э. Абдураимовнинг яккама-якка «жанги»нинг гувоҳи бўлишди. Б. Бектошев меҳмонларнинг дарвозабони билан юзма-юз қолганда, уни қўполлик билан йиқитишди. Судья 11 метрли белгини кўрсатади. Ҳисоб — 3:0.

«Зенит» футболчилари мағлубиятдан қутилиш йўлларини қидириб кўришди. Бироқ, Н. Любарцев ва ҳимоячилар рақибларнинг барча ҳужумларини ўз вақтида маҳорат билан қайтариб туришди.

74-минутда Варюхин ҳисобни 4:0 га етказди. Матч тугашига уч минут қолганида Исоқов — Бектошев комбинацияси муваффақиятли якунланди. Исоқовнинг қанотдан оширган тўпини В. Бектошев боши билан уриб чиройли гол киритди. Ҳисоб 5:0!

Афсуски, бу ўйинда меҳмонлар ўзларини тута билмадилар. Улар икки марта 11 метрли жарима тўпи билан жазоландилар. Икки ўйинчи эса, майдондан чиқариб юборилди. Бу йил яхши ўйин кўрсатиб, мухлисларини хурсанд этаётган «Зенит» қўполлиги билан тошкентлик ишқибозларни ранжитди. Э. Абдураимов рақиблар дарвозасига 13-тўп киритиб чемпионатнинг ягона бомбардири бўлиб қолди.

* * *

«Политотдел» иккинчи давранинг биринчи ўйинини ўз майдонида Хабаровскнинг Армия спорт клуби командаси билан ўтказди. Ҳисоб очилмади.

Ҳ. СУЛТОНОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 19.00 — **Ёзувчилар — болаларга.** П. Муҳаммадиёрова.

Рус тилида: 19.30 — **Теleянгиликлар,** 19.45 — Кўҳна саноатнинг **навқиронлиги,** 20.00 — **Қисқа учрашувлар** (бадиий фильм), 21.35 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 21.40 — **Телеянгиликлар,** 21.55 — **Туркистон коммунистларининг В. И. Ленин билан ёзишмалари,** 22.15 — **Адабий меросимиз ойнаижаҳонда** (А. Навоий туғилган кунининг 525 йиллиги олдидан), 22.45 — **К. Отаниёзов** (суҳбатли концерт).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Ўқув эшиттиришлар программаси. Математика,** 18.45 — **Физика,** 19.30 — **Санъат — турмушга** (адабий эшиттириш).

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — **Китоб — бизнинг дўстимиз,** 20.20 — **Жонли табиат соати** (илмий-оммабоп фильм), 20.40 — **Дўстлик саҳифалари. СССР—Покистон.**

Рус тилида: 20.55 — **Канададаги учрашувлар** (ҳужжатли фильм), 21.25 — **Қор қуюни** (телефильмнинг биринчи серияси), 22.25 — **Қўшиқлар эстафетаси.**

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 31/VII да **КУЛГИ КЕЧАСИ.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Унутилмас — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда, 1-залда).

Изланиш — «СПУТНИК» (жуфт соатларда, 2-залда).

Антигона — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Жунгли — «ФЕСТИВАЛЬ».

Изланиш — «ХИВА».

Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — НАВОИЙ номли.

МАРКАЗИЙ «ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА

30 июль кеч соат 7 яримда Совет Иттифоқи биринчилиги учун «ЛУЧ» (Владивосток) — **«ПОЛИТОТДЕЛ»** (Тошкент области) **командалари ўртасида**

ФУТБОЛ

А. С. ПУШКИН НОМЛИ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА

30 ИЮЛДА

Ўзбекистон ва Туркманистон ССР ҳамда Қорақалпоғистон АССР халқ артисти

КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ

раҳбарлигида ва иштирокида ТУРКМАНИСТОН ССР ТОШАУЗ ОБЛАСТИ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ КОНЦЕРТИ

Қатнашадилар: Туркманистон ССР да хизмат кўрсатган артист

Мадкарим ҲОФИЗ БОБОЖОНОВ

Бутуниттифоқ ёшлар фестивалининг лауреатлари — Миновар ЗАРИПОВА, Гавҳар МАТЁҚУБОВА ва бошқалар.

Программада: ўзбек куйлари, ашула ва рақслари.

Кеч соат 9 да бошланади.

Билетлар кундуз соат 12 дан бошлаб сотилади.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ **ЯНГИ БИНОДА**

қуйидаги вазифаларда ишлаш учун

ҳар хил ишчилар, саҳна ишчилари, бухгалтер, кассир инкассатор, билет тарқатувчиларни

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Адрес: Уйғур кўчаси, 2-уй, кадрлар бўлими.

Республика мактабгача музыка педагогика билим юртининг ўқитувчилар коллективи, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари билим юртининг директори С. Н. Қамоловага отаси

Мустафо НИҒМАТОВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, „Правда Востока" кўчаси, 26 уй

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 835212, Редактор ўринбосарлари — 835885, 836232, Масъул секретарь — 834808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — 831936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — 833786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — 835811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — 839030, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — 838761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 834048, Эълонлар бўлими — 838142, Коммутатор — 830249 дан 830258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри

Р. 00662. ИНДЕКС — 6469. № 1914.